ОДУКЦИИН ШАНАРЫЕ ЙЖАРУУЛХА

...ойтоо экономикын ашаг үрые дээшэлүүлхын ту... үйлэдбэрилэгдэжэ байһан продукциин шанарые үндэ... һайжаруулга гээшэ эгээл шухала зорилгонуудай нэ... партиин XXVII съезд дээрэ заагдаһан байна.

...хадаа манай эгээл дутын, асари ехэ нөөсэ боло... хэлэхэ гээшэ бага. Мүнөө эрхим шанарые түйлан... эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхажа болохогүй,— КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбаче... хэһэн Политическэ элидхэл соо тэмдэглэгдэнэ. ...сэтэ эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхангүй, үй... байгаа продукциингаа шанарые эрид һайжаруу... урдамнай табигдажа байһан үйлэдбэриин болон ...зорилгонуудые бэелүүлхэнь хүшэр. Тиимэһээ про... шанар һайжаруулха гээшэ гансашье экономическа ...политическэ асуудал болоно. Муу шанартай эд ...продукци үйлэдбэрилгэдэ эсэс табихын тула шухала ...абтаха ёһотой. Тиихын тула материальна ха... ба албан захиргаанай үүргэ нүлөө шангадхаха, ...ёһонуудые ашаглаха шухала.

...үедэ республикымнай ажахынуудта һайн шанар... продукци үйлэдбэрилхын түлөө горитойхон хүдэлмэри ...Хориин, Тарбагатайн, Прибайкалиин районуудай ...совхозуудай гүрэндэ худалдадаг һүнэй шанарынь ...Байгша оной түрүүшын кварталай дүнгөөр Зэдын ...«Коммунизм», Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэм... совхозууд, Түнхэнэй районой Түнхэнэй, Хэжэнгын рай... ...һатын совхозууд гүрэндэ тушаагдаһан һүнэйнгээ ...процентынь нэгэдэхи сортын шанарта хүргэжэ ша... ...ынскын районой Твороговска шубуунай фабрикын ...гүрэндэ худалдаһан эбэртэ бодо малай толгой ...шэгнүүр дунда зэргээр 395 килограмм татаһан ...Энэл районой Хандалын совхозой гахайшад бэлэд... пунктнуудта толгой бүхэнэйнь дунда зэргээр 135 ки... шэгнүүртэй гахайнуудые тушаагаа. Эдэ ажахынуу... ...һан мал тарган, һайн шанартай гэжэ сэгнэгдээ. ...түрүү коллективүүд продукциин шанарта онсо анха... ...дуулдаг, хүдэлжэ ябаһан хүн бүхэндэ шанга эрил... һайн шанартай продукци үйлэдбэрилхэ бүхы арга ...онуудые хэрэглэдэг, моральна болон материальна ...нуудые шадамараар хэрэглэдэг байха юм.

...хамта, Баргажанай, Яруунын, Загарайн, Захаамн... Хурамхаанай, Сэлэнгын, Түнхэнэй олохон ажахынууд ...шанартай продукци гүрэндэ худалдана. Сэлэнгын райо... ...ынын, Тельманэй, Кировэй нэрэмжэтэ совхозуудай жэ... ...худалдаһан һүнэйнь оройдоол хахадһаа ехэнхинь ...сортоор тушаагдаа, һүнэй тоһолигынь тогтоогдоһон ...холо доогуур байгаа. Мүн иимэшүү байдал Зэ... районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо, Боосын, ...Зэдын совхозуудта үзэгдэнэ. Энэ жэлэй эхин... ...речный» совхозһоо 64 центнер муу шанартай һү бэ... ...пунктнуудта асарагдаа. Һаяхан «Мир» колхозой ...Бургалтайн фермэһээ асарагдаһан гашалангир һү то... завод абахаяа арсаһан байха юм.

...һэн кварталай дүнгөөр Хэжэнгын районой ажахы... нэгэдэхи сортоор тушаагдаһан һүнэй хэмжээ нёдондо ...энэл үеынхитэй сасуулбал 4 процентээр доошолуу... ...гаяа Чисаанын совхозой Үлзытын, Булагай, Михай... Могсохоной совхозой Улааха-Аралай фермэнүүдэй, ...нүүд районоо гэдэргэнь татаһан байха юм. Хэрбээ ...Аралай фермэдэ нёдондо энэ үедэ худалдагдаад ...һүнэй 97 процентнь нэгэдэхи сортын байһан һаа, энэ ...нэнь оройдоол 76 процентдэ хүрэһэн байна, мүн үй... ...гдэһэн һүнэй тоһолигынь эрид доошолоо.

...ажахынууд жэлһээ жэлдэ шанар муутай мяха ту... Үнгэрэгшэ жэлдэ Яруунын, Баунтын, Хурамхаанай ...дай ажахынуудай гүрэндэ тушааһан эбэртэ бодо ...—30 процентнь туранхай гэжэ тоологдоо һэн. Мү... Баргажанай районой Уланай колхозой. Шитхачай ...гүрэндэ худалдаһан малай түс-түстаа 40 ба 51 про... ...дундаһаа доошо хүшэтэй байгаа. Энэл районой Бар... совхоз залуу малаа таргалуулангүйгөөр, тон бага ...гүйгөөр тушаагаа.

...гдаһан жэшээ баримтанууд зарим районуудай ажа... үйлэдбэрилһэн продукциин шанарые дээшэлүүлхэ ...анхараагүй, малшадта, мэргэжэлтэдтэ шанга эрилтэ ...тавигүй байһыень гэршэлнэ. Түнхэнэй, Хэжэнгын, Яруу... Сэлэнгын районуудай олохон фермэнүүд дээрэ һү хүр... ...төхеэрэлгэнүүд муугаар хүдэлгэгдэнэ. Жэшээнь, Түнхэ... районой 29 фермын 7-донь һү хүргэхэ түхеэрэлгэнүүд ...һон аад, гурбаниинь хүдэлгэгдэнэгүй. «Бурятагро... ...монтаж» нэгэдэлэйхид тэдэниие һайнаар хүдэлгэхэ ...жээнүүдые саг болзортонь абадаггүй байха юм. ...байдалтай мүнөө үедэ эбсэхээр бэшэ.

...дукциин шанарые үндэһөөрнь һайжаруулхын тула го... хүсэлэл оролдолгонуудые гаргаха уряатайгаар ...ЦК-гай партийна комитедүүдтэ, совет болон ажа... ...органуудта, профсоюзай ба комсомолой организа... бүхы ажалшадта хандаа бэлэй. Энэ зорилго ком... бүхэнэй, совет хүн бүхэнэй ажал хэрэгээ хүндэлдэг, ...ингаа, һалбариингаа нэрэ хүндые, манай Эхэ ...нэрэ хүндые үндэр дээрэ үргэхые хүсэдэг бүхы хүнүү... бэелүүлхэ хэрэг болохо ёһотой гэжэ партиин XXVII ...дээрэ хэлэгдээ һэн. Тиимэһээ партийна, совет орга... профсоюзай болон комсомолой организацинууд, ажа... ...үйлэдбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хүдөө ажахын продукциин ...эрид дээшэлүүлхын тула дары хэмжээнүүдые аба... ...һаалиин фермэ бүхэндэ һү хүргэхэ түхеэрэлгэ... ...абсаргагдаха зэргэтэй. Илангаяа малшадай зуһалан... ...үедэ һүнэй шанар доошолдог байһыень хараа... ...жа, иимэ ушарнуудые усадхахын тула ажахын хү... ...гшэд, мэргэжэлтэд эртээнһээ энэ асуудалда анха... ...хандуулха зэргэтэй. Һүнэй шанарые, тоһолигые үдэр ...шалгажа, хинажа байха һүнэй лабораторинууд фер... дээрэ жэншэдгүйгөөр хүдэлгэгдэхэ ушартай.

...совхоз бүхэндэ һайн шанартай продукци үйлэдбэ... малшадые материальна болон моральна талаар ур... шухала. Тиин таарамжатай гурим баталжа, мал ...дээрэ хүдэлжэ ябаһан хүн бүхэндэ ойлгуулха хэрэгые ...профсоюзай организацинууд эмхидхэхэ ёһотой. ...шадай, мал адуулагшадай һуралсалые таһалгаряагүйгөөр ...энэдэ продукциин шанарые дээшэлүүлхэ талаар ...шэлнүүдые хараалха, түрүүшүүлэй дүй дүршэл ...үгэхэ гээшэ ажахын мэргэжэлтэн, хүтэлбэрилэг... ...зайлашагүй уялга мүн. Түрэл партиингаа XXVII ...шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын, ...һайнтай продукци үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалда... ...социалис мүрысөөн малшадай дунда үргэнөөр ...зэргэтэй. Эндэ партийна, профсоюзай, комсо... организацинуудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэ... ...хубитаяа ехээр оруулхань лабтай.

...СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ АЖАЛШАД! ЭКОНОМИЧЕСКА ХҮГ... ...БҮХЫ АРГА НӨӨСЭНҮҮДЫЕ ҮРГЭНӨӨР ХЭРЭГ... ...ЭРХИМ ШАНАР, ГАМТАЙ АЛМАЛТА, АРЬБАЛАЛТА, ...ЖУРАМ ХАДАА УРАГШАА ХУРДАН ТҮРГЭНӨӨР ДАБ... ...ЭРХЭ НҮХЭСЭЛ МҮН! — гэһэн партиин Центральна ...уряада харюусан, республикымнай хүдөө ажа... ...хүдэлмэрилэгшэдэй эрхим продукци үйлэдбэрилхын ту... ...сэлээ үдэрһөө үдэртэ үргэдхэхэнь дамжаггүй.

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 97 (17220) | 1986 оной апрелиин 25, пятница | Сэн 3 мүн.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГА 86

УҺАЛНА, ҮТЭГЖҮҮЛНЭ

Хурамхаанай райондо байгша оной мартын 25-һаа хойшо газарай үрэжэл һайжаруулха габшагай хоёр һара соносхогдоһон байна. Теэд Уланхаанай совхозой луговодууд энэ сагһаа бури холо урид даалгагдаһан сабшалангууд дээрээ гаража, ажалаа үргэнөөр ябуулжа эхилээ һэн.

Этхитын сабшалангай луговодууд Шагдар Цыдыпович Аранзаев, тэрэнэй хүбүүн Жаргал, Виктор Муханаев гэгшэд март һарын тэнгээр бүлүүр станцияа хүдэлгэжэ, газараа уһалжа захалһан байна. Мүнөө тэдэнэр нуга сабшалангаа уһалхынгаа хажуугаар органическа үтэгжүүлгэ гаргана. Һүүлэй мэдээгээр 40 гектар газар амидаралта уһаар ундалуулба.

С. СУЛЬТИМОВА.

ҮНДЭР УРГАСЫН ЭХИН

Мүнөө Мунханай таряалан дээрэ үглөөнһөө үдэшэ болотор трактор, машинануудай хүнхинөөн таһархаяа болинхой. Эндэ «Искра» колхозой тракторно-таряан ажалай 4-дэхи бригадынхид түрүүшын ээлжээндэ орооһото ургамалнуудые тариха паар дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулжа байна.

Ороoһоной юрын сеялкэнүүдые ДТ-75 түхэлэй тракторнуудта олоор холбон шагтагалаад, минеральна үтэгжүүлгээ хүрьһэндэ зурууд зуруудаар оруулна. Дүршэлтэй механизаторнууд Т. Ф. Митрофанов, В. З. Серебрянов гэгшэд нүхэдтөө үсөөхэн үдэр соо 1000 гаран гектарта 200 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулба.

— Би дүшэн нэгэдэхи жэлээ хабарай тарилгада хабаадалсамни. Байгша оной тарилга онсо ехэ удха шанартай гээшэ ааб даа. Бүхы ажал хэрэгүүдые шэнэдхэн хубилгаха, ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха зорилго табигдаад байна. Тиимэһээ хэзэээнэйхиһээ оролдосотойгоор, габшагай шангаар хүдэлнэбди. Үтэгжүүлгэ зүбөөр оруулха гээшэмнай үндэр ургасын ёһотойл эхин ха юм,— гэжэ гурбан орденто механизатор Тимофей Фирсанович Митрофанов хөөрэнэ.

Энэ жэлдэ түс бригада 260 гектарта шэниисые эршэмтэй технологиин ёһоор ургуулха юм. Тэрэнэйнгээ гектар бүхэндэ 60 килограмм гол түлэб азотно үтэгжүүлгэ оруулаа. Удаань үрэһээ тарихадаа зурууд руунь фосфорно үтэгжүүлгэ нэмэжэ оруулхаар хараална. Бригадынхид байгша ондо шэниисэ тариһан бүхы газарһаа гектарай 20,2 центнерһээ бага бэшэ, харин эршэмтэй технологиин хэрэглэгдэһэн газарһаа гектарай 25 центнерһээ доошо бэшэ тарая абаха зорилготой.

Эдэнэр зориһондоо хүрэжэ шадаха гэжэ этигэгдэнэ. Мунханай бригадын коллектив ямаршье жэлдэ үндэр баян ургаса абажа шададаг гэжэ суутай ха юм. Үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр түс бригада КПСС-эй XXVII съездын нэрэмжэтэ гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө бшуу.

В. ШИРДАРМАЕВ, манай штатнабшэ корр.

Мухар-Шэбэрэй район.

Газараа хахалжа эхилээбди

һүүлэй үдэрнүүдтэ урин дулаан байжа, илангаяа хада, гүбээ газарай үбэр талын хүрьһэн нилээд гүнзэгыдэ гэдэбэ. Тиимэһээ тэндэхи таряалангай хүрьһэнэй шииг нойтые алдахагүйн тула манай совхозой тракторно-таряан ажалай бригаданууд сэбэр паар болон намар хахалһан газарые борнойлжо эхилһээр хэды хоноо. Бүхыдөө 600 гектарта хүрьһэнэй шииг нойтон хушагдаа.

Мүн Үлэгшэнэй нэгэдэхи бригадада (бригадирынь М. Ш. Гуляев) 6 трактор эртын паар хахалжа захалаа. Эндэ гол түлэб ДТ-75, К-700 түхэлэй тракторнууд табигданхай. Сэбэр паар юундэ иимэ эртэ хахалагдажа эхилэгдээб гэхэдэ, иигээд хабарай тарилгын эхилхэдэ, олонхи техникэмнай тэрээндэ хабаадуулагдаха байна ха юм. Тэрэнэй урда тээ шадаал һаа, ехэ паар хахалжа үрдихэ гэжэ механизаторнууд оролдоно. Тиигээдшье хабар эртэ хахалагдаһан паарые июнь—июльдэ хоёрдохёо, гурбадахяа элдүүрилхэдэ таатай байха бшуу.

Мүн эдэ үдэрнүүдтэ 9 хүнһөө бүридэһэн луговодуудай хоёр звено һайрамаар сабшалангаа уһалжа байнхай. Тэдэнһээ гадна, Зэдэ гол дээрэ хоёр бүлүүр станци тодхогдоод, баһал сабшалан дээрэ уһан түлэг гаргагдана. Эндэ дүршэлтэй механизатор С. Банзаракцаевай даадаг звено илангаяа һайнаар ажаллана гэжэ тэмдэглэхээр.

Тобшолон хэлэбэл, таряалан, сабшалан дээрэхи хүдэлмэриин эршэ, дэлисэ үдэрһөө үдэртэ шангадана.

Б. ГОМЖАПОВ, Захааминай районой Харацайн совхозой директор.

УЛААН-ҮДЫН ГОРСОВЕДЭЙ ТАБАДАХИ СЕССИ

Уржадэр арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй табадахи сесси боложо, «Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүдһээ уламжалан, арадай депутадуудай городской Соведэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Тус асуудалаар городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ В. К. Агалов элидхэл хээ.

Зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаһан асуудалаар Октябрьска райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ депутат В. Г. Колесников, Главбурятстройн начальнигай орлогшо депутат Л. В. Хуторной, Железнодорожно районой депутадуудай 8-дахи бүлэгэй түрүүлэгшэ, ЛВРЗ-гэй техническэ хиналтын таһагай хинагша депутат З. Ф. Бардаева, «Электромашина» заводой директор депутат В. А. Галин, городой 8-дахи парикмахерскын уһэ захагша, депутат А. М. Фищук, Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай парткомой секретарь депутат Д. П. Могоева үгэ хэлэһэн байнад.

КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь депутат П. А. Чукреев дэлгэрэнгы үгэ хэлэхэдээ, городской болон районно Соведүүдэй, бүхы депутадуудай хүдэлмэриие саашадань улам һайжаруулха, ниислэл хотын социальна болон экономическа хүгжэлтын асуудалнуудые бүтэмжэтэйгээр, даамгайгаар шиидхэхэ, арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые заатагүй дүүргэхэ талаар бэелүүлэгдэхэ зорилгонуудта онсо анхарал хандуулһан байна.

Арадай депутадууд зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаараа түсхай тогтоол баталан абаад, КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ талаар Улаан-Үдын горсоведэй эмхидхэлэй хэмжээ ябуулгануудые баталба.

Сесси дээрэ горсоведэй соёлой талаар саг үргэлжын комиссиин хүдэлмэри тухай тоосоо түс комиссиин түрүүлэгшэ, депутат С. И. Никифоров хэлэһэн байна. Энэ асуудалаар түсхай тогтоол абтаа.

Мүн эмхидхэлэй асуудалнууд харагдаа. Горгүйсэдкомой эмхидхэлэй-инструкторска таһагые даагшаар Н. Н. Молчанова, городой гэр байрын управлениин начальнигаар В. П. Нестеров, арадай хиналтын городской комитедэй гэшүүнээр А. Г. Прейзнер баталагдаба.

ШАЛГАЛТА ЮУ ХАРУУЛААБ?

ДУТАГДАЛНУУДЫЕ УСАДХАХА

— Байгша ондо манай совхозой таряашад 2950 гектар талмай дээрэ ороoһото ургамалнуудые тариха юм. Тиигэжэ бүхыдөө 28320 центнер ороoһо таряан хуряагдан абтахаар хүлеэгдэнэ. Энэмнай таряалангай гектар бүриһөө 9,6 центнер ургаса абтаха болоно. Тиихэдэ 120 гектарта ашаг үрэ ехэтэй түрүү технологи хэрэглэгдэжэ, тэрээн дээрэһээ баян ургаса хуряагдаха байна,— гэжэ Хориин совхозой директор Номто Цыреторович Дамдинцыренов хэлэнэ. Гадна 800 гектар паар бэлдэгдэхэ, 400 гектарай газар хахалагдаха ушартай.

Энэ хүдэлмэриие хоёр тракторно-таряан ажалай бригадынхид богони болзорто хэхээр хараална.

Эдэ коллективүүдэй мүнөө үедэ оньһон техникээ хэр бэлдээд байһаарнь һаяхан һонирхоо һэмди. Шалгалтын хүдэлмэридэ намтай хамта тэдэнтэй мүрысэдэг, хүршэ һуудаг Үдын совхозой мэргэжэлтэд болон механизаторнууд, ажахын ахамад агроном Н. Н. Халматовай, ахамад инженер Д. Б. Лхасарановай ударидалга доро хабаадалсаһан байна.

Үглөөнэй 9 сагта Улаан-Одоной отделениин бригадада хүрэжэ ерэхэдэмнай, эндэхи бүхы оньһон техникэнь түсхай талмай дээрэ асарагдажа, шугам сэхээр жэрысэ табигданхай байба. Бүхы тракторнуудынь һайнаар бэлдэгдэнхэй, яла-сала болотор шэрдэгдэнхэй харагдана. Газарай хүрьһэ элдүүрилхэ, борнойлхо, тэгшэлхэ, хахалха техникэ хуу бэлэн болгогдонхой, мэнэ гэһээр тарилгада гарахаар бэлэн хэбэртэй. «СЗС-3,6», «СЗС-2,1», «КПГ-2,2», «КПШ-9» гэхэ мэтын оньһон түхеэрэлгэнүүд баһал заһабарилагданхай. Шалгалтада хабаадагшад энэ отделениин тракторна бригадын хамаг техникын муу бэшэ бэлэдхэлтэй байһыень тэмдэглээ.

Удаань комиссиин гэшүүд болон Үдын совхозой делегациин түлөөлэгшэд ажахын Ааланай отделениин полевой стан хүрэжэ ерэбэ. Эндэ коммунист Солбон Гасарунович Базардараевай даадаг тракторно-таряан ажалай бригадын тракторнууд болон газар ажалайнь оньһон техникэ харалгада табигдаатай байба.

Энэ отделениин техникэнь Улаан-Одонойхидо орходоо, муу шанартайгаар бэлэдхэгдэнхэй гэжэ элирүүлэгдэбэ. Запасной хэрэгсэлнүүдэй, илангаяа тарилгын агрегадуудай хүтагануудай олоор дуталдаһанһаа боложо, зарим техникэнь хүсэд бэлэдхэгдэнгүй орхигдошоһон байба.

Энэ хэрэгтэ совхозой инженерно-техническэ ба агротехническэ албан анхаралаа багаар табиһан гэжэ шалгалтын комиссиин гэшүүд элирүүлбэ.

Мүнөө түс ажахыда минеральна үтэгжүүлгэ асарагдаагүй. Ушар тиимэһээ тэдэнэр байгша ондо хараалагдаһан ашаг үрэ ехэтэй түрүү технологи хэрэглэхэ аргагүйдэхэнь бэшэ гү? Асарһан үтэгжүүлгээ бүхыдэнь шахуу габшалан дээрэ гаргажархёо. Энэ жэшээ совхозой ахамад агроном Л. В. Николаевай харюусалгата түшаалдаа хайша хэрэгээр хандадаг байһыень үшөө дахин гэршэлэн харуулна.

Тэрэл үдэртөө Үдын совхозой гурбан отделениин тракторно-таряан ажалай бригаданuудай тракторнууд болон оньһон техникын али зэргээр хабарай тарилгада бэлэдхэлтэй хүрэжэ ерэһыень шалган хараабди. Ажахын бригадануудай дундаһаа үнинэй механизатор В. П. Мункуевай хүтэлбэрилдэг коллектив бүхы техникээ һайнаар бэлэдхэһэн байба. Тэдэнэр техникэ, машина заһабарилгаяа эмхитэй һайнаар үнгэргөө гэжэ хараһаар мэдэхээр. Хабарай тарилгын үедэ хоёр халаанда хүдэлхэ механизаторнууд томилогдоо.

Ажахын хоёрдохи отделени урда жэлнүүдэйхидэ орходоо энэ харюусалгатай хаһадаа муу бэлэдхэлтэйгээр хүрэжэ ерээ. Эдэнэр тарилгада хабаадуулагдаха гэнжэтэ тракторнуудаа харалгада табижа шадаагүй. Эндэхи бригадынхид плуг, сеялкэ, борнойнуудаа заһабарилжа дүүргээгүй байба. Иимэ байдалые юугээр сагааруулхаар бэ? Отделениие эрхилэгшэ партиин гэшүүн Александр Семенович Шурыгиниие гэм зэмэтэй гээл һаа, алдуу болохогүй гэжэ һанахаар. Юуб гэхэдэ, энэ хүмнай эдэ бүхы техникэ заһабарилха хэрэгтэ анхаралаа хандуулаагүй бшуу.

Байгша ондо совхозой зарим полинууд дээрэ аммиачна уһан гаргагдахаар хараалагданхай юм. Энэ хэрэгтэ бүхыдөө 240 шахуу тонно уһан хэрэгтэй. Тэрэнэй зургаанай нэгэ хубинь мүн лэ асарагдаһан. Бэшыень районой «Агропромхимия» нэгэдэлэй түсхай түхеэрэлгэтэй автомашинаар Загарайн районһоо асарха ёһотой, теэд нэгэдэлэй нэгэшье машина мүнөө энэ хэрэгтэ хабаадуулагдаагүй байһаар.

Хабарай тарилга болотор тоотой үдэрнүүд үлэбэ. «Агропромхимия» нэгэдэлэй түрүүлэгшэ В. Е. Салдруев хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, хэлсээтэ уялгаяа дүүргэхэнь гээшэ гү? Али үнгэрэгшэ жэлэйхидэ адли, уялгата хэлсээгээ дүүргэнгүй, «нюдэ балай, шэхэ дулии» болоод ябахань гү? Мүнөө сагай эрилтын шангадаад байхада, иимэ ябадалтай эбсэжэ болохоор бэшэл байна!

Г. БАДМАЕВ, манай корр.

Үшөөл хүйтэн, үе-үе нойтон саһа бордоһотой байбашье һаань, сагай дулаархые хүлеэжэ байнгүй, районой ажахынуудай таряашад, механизаторнууд үбэр наруули газарай паарые борнойлно, тэрээн дээрэ гаргагдаһан органическа үтэгжүүлгэнүүдые тараана. Ороoһо таряанай болон бусад ургамалнуудай үрэһэ хүрэнгые тарилгада бэлэн болгоно.

ЭРХИМ ҮРЭҺЭ ЭЛБЭГТЭЙ

Жэшээлхэдэ, «Сибиряк» колхозой Түнхэнэй болон Түхэрээнэй отделенинүүдэй механизаторнууд эдэ үдэрнүүдтэ түрүүшын 500 гектарта паар борнойлоо. Түс колхоздо ороoһо таряанай үндэр баян ургаса ургуулхын тула түбхын түрүүн эрхим шанартай үрэһэ бэлдэхэ гэжэ оролдоно. Мүнөө эндэ ЗАВ-20 түхэлэй ороoһо сэбэрлэдэг хоёр агрегат хүдэлнэ. Элита классай Лада сортын 400 центнер, Мичуринская сортын 200 центнер, супер-элита классай 2200 центнер шэниисын, Удыч-Жулты сортын обёосой болон бусад ургамалай үрэһэн хорлогдожо, сэбэрлэгдэжэ, нара һалхинда гаргагдажа, шанаржуулагдаа.

Түс ажахы районой бусад колхоз, совхозуудта таряанай үрэһэ худалдажа гү, али андэлдэлгаар үгэдэг заншалтай. Жэшээнь, хада уулатай газарта һайнаар ургаха Комета сортын 1000 центнер үрэһэ Туранай совхоздо үгэхэдөө, орондонь намарай ургасаһаа 1000 центнер ороoһо абажа, гүрэндэ тушааһан юм. Эндэ бүхы үрэһэиинь 1-дэхи классай болгогдонхой. Һайн ургасын үндэһэ һуури табихын тула ЗАВ-20 түхэлэй агрегадай машинист Н. С. Сысоев, үрэһэнэй талаар агроном М. Н. Усольцев, бусад харюусалгатайгаар хандана.

Ж. ЮБУХАЕВ.

ТҮГЭС БЭЛДЭНХЭЙ

Хурдадхалгын замай түрүүшын хабарай харюусалгата хүдэлмэридэ эрхим һайнаар бэлдэхын түлөө Баргажанай районой Уланай колхозой механизаторнууд горитойхон оролдолго гаргана. Хүнтэйдэ ороoһото ургамалнуудые тарижа ургуулдаг В. Цыденовэй хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд мүнөө газарай хүрьһэ элдүүрилхэ, тарилга хэхэ, минеральна үтэгжүүлгэ оруулха элдэб түхэлэй машинануудаа, тракторнуудаа заһабарилжа дүүргэбэ. Тиихэдэ Баргажан голой эрьеэр тэжээлэй ургамалнуудые тарижа хуряадаг Б. Гармаевай даадаг нүгөөдэ бригадын механизаторнууд газар уһалха, үбһэ тэжээл бэлдэхэ, силосэй ургамалнуудые хуряаха техникээ бэлдэнхэй.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхозой дүрсагдагша хоер бригадын гэшүүд бүхы машина, техникэеэ үшөө дахин наринаар шалгажа, түгэс бэлдэхээр шиидэнхэй ажаллана.

Г. РИНЧИНО.

БУРЯАДАЙ АССР-эй АРБАН НЭГЭДЭХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ ҺУНГУУЛИИН МЕДИЦИНСКЭ 31-дэхи БОЛОН ҺУНГУУЛИИН НОВОУОЯНСКА 145-дахи ОКРУГУУДТА 1986 ОНОЙ АПРЕЛИИН 20-до БОЛОҺОН ҺУНГАЛТЫН ДҮНГҮҮД ТУХАЙ ҺУНГУУЛИИН ОКРУЖНОЙ КОМИССИНУУДАЙ

МЭДЭЭСЭЛ

«Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ һунгалта тухай» Буряадай АССР-эй Хуулиин 53-дахи статьятай зохилдуулан һунгуулиин Медицинскэ 31-дэхи округто болон һунгуулиин Новоуоянска 145-дахи округто дуугаа үгэлгын дүнгүүдые хаража үзөөд, һунгалта үнгэргэхэ һунгуулиин окружной комиссинууд Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадуудаар эдэ нүхэд һунгагдаа гэжэ тогтообо: Һунгуулиин Медицинскэ 31-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ ПЫТИН Иван Митрофанович; һунгуулиин Новоуоянска 145-дахи округһоо КПСС-эй Северобайкальска горкомой нэгэдэхи секретарь МОЛИТВИН Александр Афанасьевич.

Улаан-Үдын трикотаж гадар хубсаһанай фабрикын нэхэлгын цехэй коллектив арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй эхинһээ ажалдаа эрхим дүнгүүдые түйлана. Нэхэгшэд жэлэй түрүүшын кварталай түсэбые үлүүлэн дүүргэжэ, һайн шанартай продукци тушаажа амжаһан байна. Эндэ нэхэгшэдэй табан бригада хүдэлдэг. Тэдэнэй дундаһаа Р. Г. Вологдинагай, А. П. Кадочниковай, Н. Д. Демченкын хүтэлбэрилдэг бригаданууд социалис мүрысөөндэ шалгарна. Римма Глебовна Вологдинагай хүтэлбэрилдэг бригадада оёдолшон Нина Ивакина (зураг дээрэ) хүдэлдэг юм. Тэрэ бригадынгаа хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ ходо шалгаржа, түрүү зэргэдэ жагсадаг юм. Нина Ивакина түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэһээ гадна эрхим шанартай продукци тушаадаг, бусад нүхэдтөө жэшээ харуулан ажалладагаараа суурхадаг.

Н. ДРЫГЕНОВЭЙ фото.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
УКАЗ

УЛААН-ҮДЫН ХЭЛХЕЭ ХОЛБООНОЙ ЭЛЕКТРОТЕХНИКУМЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Хэлхеэ холбооной мэргэжэлтэдые бэлдэхэ хэрэгтэ түйлэһан амжалтануудайнь түлөө, байгуулагдаһаар 25 жэлэй ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, Улаан-Үдын хэлхеэ холбооной электротехникумые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. БАДИЕВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. БЕРЕЩИНОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1986 оной апрелиин 10.

ШАГНАЛ

Хэлхеэ холбооной мэргэжэлтэдые бэлдэхэ хэрэгтэ габьяатай байһанайнь түлөө Улаан-Үдын хэлхеэ холбооной электротехникумэй багша Ольга Ивановна Неудачинада Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Буряадай АССР-эй һургуулинуудай габьяата багша гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

* * *

Хэлхеэ холбооной мэргэжэлтэдые бэлдэхэ талаар удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө Улаан-Үдын хэлхеэ холбооной электротехникумэй байгуулагдаһаар 25 жэлэй ойтой дашарамдуулан, багша Виктор Иванович Лоскутовые, багша Людмила Федотовна Николаевае Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба.

* * *

Залуу үетэниие гоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ талаар аша үрэтэйгөөр, эдэбхитэйгээр хүдэлһэнэйнь түлөө Кабанскын районой Сэлэнгын искусствын һургуулиин директор Николай Николаевич Афанасьевта, Улаан-Үдэ городой хүүгэдэй хүгжэмэй 2-дохи һургуулиин һуралсалай таһагые даагша Светлана Борисовна Грешиловада, Северобайкальск городой искусствын һургуулиин директор Людмила Степановна Давыдовада, Хурамхаанай районой Хурамхаанай хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулиин Уланхаанай филиалай багша Баир Мижытович Дашиевта Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сессиин нээлтэ тухай

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси Соведүүдэй байшангай Конференц-зал соо 1986 оной апрелиин 26-да үглөөнэй 10 часта нээгдэхэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай анхаралда

Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сессидэ ерэһэн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадууд Соведүүдэй байшангай 3-дахи дабхарта, 409-дэхи кабинет соо үглөөнэй 9 часһаа үдэшын 7 час болотор бүридхэлдэ абтаха.

Сессиин нээгдэхэ үдэр, 1986 оной апрелиин 26-да Соведүүдэй байшангай Конференц-залай фойе соо үглөөнэй 8 час 30 минутаһаа бүридхэлдэ абтаха.

КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

БАРИЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИИЕ ТҮРГЭДХЭХЭ

КПСС-эй XXVII съезд боложо, хүн бүхэнэй анхарал ехэтэ татаба. Энэмнай онсо удха шанартай, түүхэтэ съезд болоно. Съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой хэһэн Политическэ элидхэл тон гүнзэгы удхатай, марксистско-ленинскэ теориие улам саашадань хүгжөөһэн байна. Минии һанахада, бии байгаа дутуу дунданууд тухай иимэ үнэн сэхээр түрүүшынхиеэ хэлэгдэбэ хаш. «Бидэ эдэ хэлэгдэһэнһээ эгээл шанга һургаал абаха ёһотойбди. Тэдэнэй түрүүшын һургаал гэхэдэ, үнэн сэхэ байдалай һургаал болоно. Харин орёо асуудалнуудые тойрон гараһан, үнэн сэхыень гүйсэд хэлээгүй ябадал бодото политика зохёон хэрэлгые удаарууна, урагшаа дабшахадамнай һаалта хэнэ», — гээд нүхэр М. С. Горбачев хэлээ.

Үнэхөөрөөл, бүхы түйлаһан амжалтануудаа эрилтэ ехэтэйгээр шэнжэлэн хаража үзэхэ, бии байһан дутуу дунданууды элирүүлжэ, далдалангүй, сэхэ руунь хэлэжэ, эдээнһээ һургаал абажал, саашанхи зорилгонуудаа бэелүүлхэ ёһотой болонобди. Юрэдөөл, съездын бүхы материалнууд мүнөө үеын байдал зүбөөр сэгнэжэ, саашанхи зорилгонуудаа бодото үндэһэ һуури дээрэ хараалба гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Партиин хараалһан эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлгэ партийна организацинуудай эдэбхиһээ, тэдэнэй бүхы хүдэлмэриеэ эмхидхэхэ шадабариһаа сэхэ дулдыдана гээд съезд дээрэ тэмдэглэгдээ.

Тиимэһээл энэ түүхэтэ съездын шиидхэбэринүүдэй ёһоор бидэ бүхы хүдэлмэриеэ хубилгаха, партийна хүдэлмэриин шэнэ онол аргануудые бэдэрхэ, коммунистнуудай үүргэ дээшэлүүлхэ ёһотой болонобди.

«Жилгражданстрой» трест Улаан-Удэ хотымнай барилга хэдэг эгээн томо барилгын организаци болоно. Город соохи гэрнүүдые бариһаа гадна элдэб ондоо томо объектнүүдые бодхоодог. Үнгэрһэн табан жэл соо бүхыдөө 70 объектнүүдые ашаглалгада тушааһан байнабди. Эдэнэй гол шухалань гэхэдэ, «Бурятфермаш» заводой түрүүшын ээлжээнэй барилга хэгдээ. Тиихэдэ табан мянган тонно овощ хадагалха бааза, городой хүн зониие сэбэр уһаар хангаха, хэрэглэгдэһэн уһа сэбэрлэхэ гэхэ мэтын томо барилганууд хэгдээ. Жара гаран мянган дүрбэлжэн метр гэр байра, хоёр томо һургуули, Буряадай драмтеатрай байшан болон хүүгэдэй сад-яслинууд ашаглалгада үгтөө.

Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээн ургэжэ, ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлээ. Бүтээн гаргаһан продукциин өөрын үнэ сэн 5,6 процентээр доошолжо, олзо оршотой болоо. Эндэ цеховэ партийна организацинууд, партийна бүлэгүүд болон бүхы коммунистнуудай оруулһан хубита, бэелүүлһэн үүргэ сэгнэшэгүй ехэ. Жэшээнь коммунистнууд В. К. Рубцов, Л. Н. Кузнецова, М. И. Хлыстова гэгшэдэй толгойлдог бригаданууд олон үүсхэл гаргаһанай, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй ашаар табан жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид дүүргээ. Барилга-хабсаралгын 7-дохи управлениин В. К. Рубцовой бригада табан жэлэй даабариһаа гадуур 382 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэһэн байха юм. Һайнаар, эдэбхитэйгээр хүдэлдэг партийна бүлэгүүдтэй бригадануудта, партийна организацинуудтай участогуудта ажалай эмхидхэл һайн, журамтай, шэнэ юумэн түргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ гээд дүй дүршэл гэршэлнэ. Энээниие Находкин, Шимолина, Гребенщиков гэгшэдэй бригадын ажал хэрэгүүд баталнa.

Трестын барилгашадай хүдэлмэридэ хүндэ хүшэр ушарнуудай дайралдабашье ажалша коллективүүдтэ эрхим ажалай охин бүрьялһаар. Энээндэ КПСС-эй XXVII съезд ехэ нүлөөлөө. Тэрэнэй шиидхэбэринүүд хүн бүхэниие зоригжуулаа, эдэбхи үүсхэлыень бадаруулаа юм. «Съездын болоһон үдэрнүүдтэ хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар ажаллаха» гэһэн уряа дэлгэржэ, ажалша коллектив бүхэн бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахые оролдоо. Эдэ мүрысөөе коммунистнууд толгойлжо, габшагай ажалай жэшээ харуулаа.

РСФСР-эй габьяата барилгашан М. П. Зайцевагай толгойлдог бригадын партийна бүлэг арга боломжоёо тооложо, хаража үзөөд, арбан хоёрдохи табан жэлэй даабари 4,5 жэл соо дүүргэхэ дурадхал бригадынгаа гэшүүдтэ оруулһан байна. Энээниинь бүхы бригадаараа зүбшэжэ үзөөд, һайшаан дэмжэбэ. Тус бригадын энэ үүсхэлые манай партком баһал дэмжэжэ, бэшэ ажалша коллективүүдэй дэмжэхыень дурадханабди.

Съездын боложо байһан үдэрнүүдтэ В. А. Находкиной бригадын гэшүүд энээниие зүбшэжэ, энэ табан жэлэй даабари дүрбэн жэл соо дүүргэхэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаба. Тэдэнэр жэл бүри нэгэ миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ болоно. Мүнөө тус бригадын гэшүүд 47-дохи кварталда нарайлалгын гэр бодхоожо байнхай. Тэрэниие ерэхэ жэлдэ ашаглалгада оруулхаар хараална.

Съездын хүдэлмэриеэ эхилхын урда үдэр «КПСС-эй XXVII съездэдэ — габшагай ажалай 27 арбан хоног» гэһэн уряа доро дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүн согсологдожо, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин даабари 149,5 процент дүүргэһэн коммунист В. К. Рубцовой бригада илажа гараба. Удаадахи һууринуудые В. А. Находкин, И. А. Титунин гэгшэдэй бригаданууд эзэлээ.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ трестын коллективэй урда тон ехэ, орёошье зорилгонууд табигданхай. КПСС-эй XXVII съезд дээрэ барилгын эршэ шангадхаха, шанарыень һайжаруулха тухай онсолон тэмдэглэгдээ. Барилгада һомологдоһон мүнгэн зөөри жэжэ, хэрэгтэ хэрэггүй барилганууд­та һалгаагдана, олон барилганууд удаанаар, хэдэн арбаад жэл соо баригдана гээд шүүмжэлэгдээ. Барилгын болзор богонидхожо, объектнүүдые хараалагдаһан саг болзор соонь ашаглалгада заатагүй тушааха зорилгонууд табигдаа. Съездын шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгожо, эндэ хэлэгдэһые бэелүүлхэ гэшэ барилгашадай зорилго болоно. Барилга түргэн, болзор соонь дүүргэхэ талаар хэмжээнүүд абтаад, бэелүүлэгдэжэ байнхай. Үнгэрһэн жэлдэ трестынгээ общежити саг соонь ашаглалгада оруулаабди. Энэ жэлдэ арбаад жэлдэ баригдажа байһан пионернүүдэй байшангай барилга заатагүй дүүргэхэбди. Томо барилгануудай тоодо энэ табан жэлдэ «Бурятферммаш», прибор бүтээлгын заводууд, БМДК-гай мебель бүтээдэг цехүүд, гэр байра болон бэшэшье барилганууд хэгдэхэ ааб даа.

Партийна организацинуудай, коммунистнуудай гол зорилго гэхэдэ, бүхы ажалшадые түсэбтэ даабаринуудые, абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ элсүүлхэ болоно. Тиихэдээ хүдэлмэриин онол арга шэнэлхые, партийна организацинуудай үүргэ дээшэлүүлхые оролдохо ёһотойбди.

«Ашатай һайн, хэрэг бүтээмжэтэй, олон ондоо янзаар бодото ажабайдалда нүлөөлэн харагдадаг, хододоо далда нюусагүй, шиидхэбэри болон түсэбүүдэй олондо сула мэдээжэ болгожо байдаг партийна ажабайдал, энхэрэлтэй, даруу номгон зантай коммунистнууд — эдэ мүнөө бидэнэртэ хэрэгтэй» — гээд нүхэр М. С. Горбачев хэлээ. Хүдэлмэридөө, үдэр бүриингөө ажабайдалда жэшээ харуулха, коммунист нэрээ дээрэ үргэн ябаха гэшэ бидэнэй нангин уялга болоно бшуу. Цеховэ партийна 8 организаци, партийна 10 бүлэг эндэ тоологдоно. Эндэхи коммунистнууд болон бүхы ажалшад эдэ үдэрнүүдтэ съездын материалнуудтай танилсажа, шудалжа байна. Саашадаа политическэ, экономическа һуралсалай хэшээлнүүдтэ нарин нягтаар, бүри гүнзэгыгөөр шудалха юм. Хүтэлбэрилэгшэд-коммунистнууд съездын үдэрнүүдтэ бригадануудта ошожо, элдэб хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө, съездын материалнуудые барилгашадай бодото байдалтай холбожо байгаад тайлбарилаа. Энэ асуудалаар эдэбхитэй хүдэлмэри барилга-хабсаралгын 7-дохи управлениин парторганизацида хэгдэнэ. Үглөө бүхэндэ политинформаторнууд мэдээсэл хэжэ байгаа. Парторганизациин секретарь В. А. Скобяев өөрөө эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, забһарлалгын үедэ нүхэдтэеэ газетэ уншаһан, зүбшэһэн байха юм. Энэ хүдэлмэри саашадаа үшөө эдэбхитэйгээр ябуулагдаха.

Үшөө нэгэ хэлэхэ юумэн гэхэдэ, съезд дээрэ үйлэдбэриин нөөсэ арга боломжонууд тухай ехэ һайнаар хэлэгдээ. Барилга дээрэшье иимэ нөөсэнүүд олон байха. Жэшээлхэдэ, барилгын материалнуудые зүбөөр, гамтайгаар хэрэглэхэ, технологическа шэнэ аргануудые нэбтэрүүлхэ, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриин сагые дүүрэнээр хэрэглэхэ гэхэ мэтые тоолохо болоо һаа, олон. Эдэ бүгэдые гүйсэд хэрэглэжэ шаданагүйбди. Барилгын материалнуудаар хангалга тон муу.

Эдэ бүгэдые усадхаха, барилга хэлгые түргэдхэхэ, шанарыень һайжаруулха гэшэ барилгашадай мүнөөдэрэй гол зорилгонь болоно. Энээндэ партийна организацинууд болон бүхы коммунистнууд онсо анхарал хандуулха ёһотой.

П. НОВОЛОЦКИЙ.

XII ТАБАН ЖЭЛ: хурдадхалгын замаар

Ажалай Улаан Тугай орденто «ЗапБАМстроймеханизаци» трестын оньһожоруулагдамал 142-дохи колоннын коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада БАМ-ай барилгада тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, олон миллион түхэригэй барилга хээ, хэнэшье. Лэнэһээ Балбухта разъезд хүрэтэр түмэр харгын далан барилсажа, БАМ-ай харгыгаар болзорһоо жэлээр урид ашаанай поезднуудые ябуулха хэрэгтэ аргагүй ехэ хубитаяа оруулалсаһан юм. «ГлавБАМстрой» энэ түйлалтануудыень үндэрөөр сэгнэжэ, дурасхаалта Улаан тугаар шагнаа.

Оньһожоруулагдамал 142-дохи колоннын хүдэлмэришэд түйлаһан амжалтануудаа улам арьбадхажа, үдэр бүри эгээл эрхим үрэ дүн түйлахын тула тэмсэжэ байдаг һайн һайхан ёһо заншалтай болонхой. Тус колоннын хүдэлмэришэд «Трактор, машинада эгээл үндэр бүтээсэ» гэһэн уряа доро социалис мүрысөө дэлгэрүүлжэ, хоёр-гурбан халаанай туршада ажалладаг. Буряадай участогай эрхимэй эрхим хүдэлмэришэдэй нэгэн А. М. Налётовой хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив гурбан халаанай туршада оньһон техникээ ашаглажа, даабаряа хододоо 140—150 процент дүүргэдэг, бэшэндээ түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг болонхой.

«КПСС-эй XXVII съездэдэ — габшагай ажалай 27 вахта» гэһэн уряа доро А. М. Налётовой хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив мүрысэжэ, муу бэшэ үрэ дүн түйлаа юм. Үнгэрһэн жэлэйнгээ даабари 10 һарын туршада дүүргээ бэлэй. Энэ түрүү бригадын коллектив байгша оной май һарын түсэбөөр ажаллажа байна.

— Бидэ трактор, машинануудаа, бульдозер, экскаваторнуудаа гурбан халаанай туршада ашаглажа, даабари болон уялгаяа дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэбди. Бүхы ажалаа бригадна подрядай гуримаар дүүргэдэг болонхойбди. Хүдэлмэришэн бүхэн халаанай туршада хэхэ ажалайнгаа түсэбые сүм мэдээд ябадаг, тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлхын тула оролдодог. Бидэ съездын материалнуудые тон анхаралтайгаар шудалжа байнабди. Хүн бүхэнэй һанал бодолһоо, оролдолгоһоо ехэ юумэн дулдыдаха гээд М. С. Горбачев зүбөөр лэ хэлэнэ. Манай үнэн сэхэ ажалһаа бүхы юумэн, амжалтата хэрэгнай дулдыдаха бшуу. Хүдэлмэришэн бүхэн оролдожо, үнэн зүрхэнһөө

«УЛААН ТУ...
АЛДАХАГҮЙ...

хүдэлхэ болоно. Арбан хо...
табан жэлэй туршада Б...
барилгые дүүргэлсэжэ, ...
гэлжын ашаглалгада т...
хэрэгтэ бидэ бүхы хүс...
лаа элсүүлхэбди, — гэжэ
хүдэлмэришэн А. М. Н...
эрид шиидэнгээр мэдүү...
КПСС-эй XXVII съезд...
рюулан абаһан уялгаяа
татайгаар бэелүүлжэ, ...
жээнэй ажал хэһэнэй...
лоо А. М. Налётовой б...
дын коллектив «КПСС-эй...
съездын нэрэмжэтэ колл...
гэһэн хүндэтэ нэрэ ...
хүртэбэ. Тус колоннын...
хүдэлмэришэн В. Д. Н...
ной хүтэлбэрилдэг б...
коллективтэ мүн лэ «КПСС-эй
XXVII съездын нэр...
коллектив» гэһэн үнэ...
зэргэ олгогдобо.
Оньһожоруулагдамал...
хи колоннын бэшэшье
хүдэлмэришэд үндэр б...
ажалаар үдэр бүхэнэ...
хэжэ, хамтын хэрэгтэ...
оруулна. Энэ колоннын...
лектив КПСС-эй XXVII...
дэ зорюулан абаһан ...
сүм дүүргээ. Байгалай...
нуудһаа Северобайкальск
станци хүрэтэр түмэр ...
барилга дүүргэжэ, ...
гэлжын ашаглалгада ...
хэрэгтэ эдэнэр ехэ ...
оруулаа юм. СССР-эй ...
спортна барилгын ми...
во, профсоюзай ЦК ...
лалтануудыень үндэр...
нэжэ, дамжуулгын Ул...
гаар шагнаа бэлэй. А...
ёрдохи табан жэлые ...
лэдхэлтэйгээр, ажалай...
татайгаар угтаһан тус...
тив байгша оной ...
кварталай даабари а...
ногоор урид дүүргэ...
хараа зорилготойгоо...
мүрысэжэ байна.
— Манай колоннын ...
тив 500 хүдэлмэриш...
ридэнэ. Эдэнэй дунд...
ряа дүүргэдэггүй, тии...
ханаар хүдэлдэг хүн...
юм. Хүдэлмэришэдэй ...
салгые дээшэлүүлхэ, ...
риин, технологическэ ...
дүүргэлгын журам ш...
талаар манай партийна...
союзай, комсомолой ...
зацинууд бага бэшэ...
ябуулга бэелүүлээ, б...
шье. Оньһон техник...
дамар бэрхээр, бүт...
тэйгээр ашаглажа, ...
бури һайн үрэ дүн...
шэнэ табан жэлэй ...
болзорһоонь урид ...
дүүрэн арга шадал...
гэжэ 142-дохи колон...
чальник М. И. Боднар...
Эрхим түрүү ажалы...
ряадай участок дээрэ...
болоһон тус коллектив...
эй XXVII съездын ...
асари ехэ зорилгону...
дото дээрэнь бэелүү...
ла тэмсэжэ байнхай.
Бүхэсоюзна респуб...
мүрысөөнүүдтэ олон ...
гаржа, нэрээ нэрлүү...
ха.

К. ЖАМ...

Коммунист тухай хөөрөөн

ТҮГНЫН ТҮРҮҮ ТУГАЛШАН

— Шэнэ аргын анхан нэбтэрүүлэгдэхэһээ хойшо эндэ ажаллажа мүнөө дүршөө гээшэб. Юрэнхы дээрээ хүдэлмэримни һайн. Иимэ арга хэрэглэһэнэй ашаар туганнуудай гарза хоролто эрид доошолоо. Илангаяа һүүлэй үедэ ажалаа хамтын подрядай гуримаар эмхидхэхэһээ хойшо бидэ өөһэд дундаа шанга эрилтэ табидаг болообди, — гээд Надежда Банзаровна Аюшеева хөөрэнэ. Бүлэг нарай туганнуудаа арбан хоногой туршада харууһалһанай һүүлээр нүгөөдэ тугалшадтаа тушаагаад, байрыень сэбэрлэжэ, дезинфекци хэдэг, сагаададаг гэшэбди. Бокснуудаа түгэс бэлдэһэнэй удаа шэнэ бүлэг нарай туганнуудые абажа түлжүүлдэг хүм. Нарай туганнуудай байрын шала доогуурнь электрокалориферай дулаан агаар һэтэ үлеэжэ байдаг юм, — гэжэ тугалшан хөөрэнэ.

...һаянай хабарай үдэрэй уняартай дулаан боложо, малшадта зохид болоо. Туганнуудтаа ураг, һү уулгажа һаял дүүргээд байһан Надежда Банзаровна туганнуудай байрын газаадахи үүдэндэ тэжээлэй цехэй начальник Иван Макарович Киреевтэй туласа уулзалдашаба.

— Би танда ерээ хүм. Мүнөө партийна бүлэгэйнгөө суглаанда, фермын улаан буланда ошогты, — гэжэ фермын тэжээл шанаржуулан буйлуулдаг цехэй начальник, партийна бүлэгые хүтэлбэрилдэг үнинэй коммунист Иван Макарович Надежда Аюшеевада хандаба.

Улаан буланда тэрэнэй ерэхэдэнь бригадир, зоотехник хоерһоо бэшэ фермэдэ ажалладаг коммунистнуудай нэгэниинь ерээдүй байба. Зоотехнигтэй хөөрэлдэһөөр байтарнь нүгөөдэ дүрбэн коммунистнь ерэжэ, суглаагаа эхилбэд. Партийна бүлэгэй гэшүүд малай үбэлжэлгэ эмхитэйгээр түгэсхэхэ, үнеэдэй һү шэмые дээшэлүүлжэ, гүрэндэ һү тушааха һара, квартал бүхэнэй даабариин дүүргэлтэ тухай зүбшэн хэлсэбэд.

Эндэхи фермэдэ бүхыдөө 24 һаалишан ажалладаг. Тиихэдэ 25 үнеэдыень нютагай дунда һургуулиин һурагшад даажа абанхай. Социалис мүрысөөнэй дүн согсолходо фермэдэ түсэб, уялгаяа дүүргээгүйшүүл олошорһон байба. Дүй дүршэлтэй зарим һаалишадынь һургуулиин һурагшадһаа холо багаар һү һааһан байгаа. Тиимэһээл партийна бүлэгэй энэ суглаан гэнтэ зарлагдаад, шухала асуудал яаралтайгаар зүбшэжэ байна ха юм.

Энэ суглаанда хабаадагшад гээгдэгшэдгүйгөөр ажаллаха, фермэдэхи бүхы дутагдалаа дары усадхаха, һаалишан бүхэнэй харюусалга, үүргые дээшэлүүлхэ тухай булта хэлсээ. Һаалишан бэшэшье һаа, Надежда Банзаровна ээлжээнэйнгээ хүрэжэ ерэхэдэ:

— Минии һанахада, энэ асуудалнай яһала саг соогоо хэлсэгдэжэ байна. Би тугалшаншье һаа, хэн һаалишанай хэр оролдосотойгоор ажалладагыень харажал ябагшаб. Зарим нэгэниинь, илангаяа энэ гээгдэлдэ орогшод ажалдаа хожомдожо ерэһэн аад, бултанһаа урид гэртээ ошоһон байдаг. Фермын, отделениин зоотехнигүүд, бригадир, тоо бүридхэгшэ бүхэн һаалишадай һаажа тушааһан һү һаам бүхэниинь хинан шалгаха, урда үдэрэйхиһөө һү багаар тушаагаа һаань, дутагдалыень дары элирүүлжэ, зохихо хэмжээнүүдые тэрэ дороо абаха байгаа. Һара үнгэреод байхадань хэлсэхэдэ, үрэ гарахагүй. Шалгалтануудые хирэ-хирэ болоод лэ үнгэргэжэ байбалнай фермэдэмнай ажалай журамшье һайжарха һэн, — гэжэ һанамжаяа хэлээ бэлэй.

Партийна бүлэгэй гэшүүд ээлжээтэ энэ суглаандаа коммунист Надежда Банзаровнагай дурадхалые һайшаан абажа, хирэ-хирэ шалгалта үнгэргэһэнэй ашаар дутагдалыень элирүүлхэ гэжэ шиидээ һэн. Үнэхөөрөө энэ хөөрэлдөөнэй һүүлээр эндэ гээгдэгшэдэй зэргэ үсөөржэ, һү һаалинь хараа байса дээшэлээ юм.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлһээ амжалтатайгаар ажаллаха гэһэн зорилгодоо лаб хүрэхын түлөө бүхы оролдолгоёо гарганабди даа, — гэжэ түрүү тугалшан, коммунист Надежда Банзаровна Аюшеева тараха дээрээ мэдүүлээ һэн.

Боомһоо Түгнэдэ нүүжэ ерэһэн жэлдээ Надежда Банзаровна Аюшеева таарамжатай хүдэлмэри бэдэржэ, түрүүшынгээ хэдэн үдэр һула ябажа үнгэргөө һэн. Хуушанайнгаа хүдэлмэри дурата дурагүйгөөр орхиһон һамганайнгаа үглөө бүхэндэ гэмэрдэг болоходо, Бадмажаб Намжилов Түгнын түбэй фермые даагшатай уулзажа, Надияа саг зуурааршье һаань нэгэ таарамжатай ажалда оруулхаар хэлсэһэн байгаа. Бадмажабай дурадхалаар фермэ ошожо ерэһэн һамганиинь:

— Һаядаа тугалшанай ажал бии болохо хэбэртэй. Туршаад үзэхэм гээшэ гү даа? Эндэшни шэнэ арга хэрэглэхэнь ха. Байн байтараа һураха, дүршэхэгүй хүн гүб? — гэжэ һамганайнгаа хэлэхэдэнь, Бадмажаб Намжилович «өөрөөл мэдэ» гээ һэн.

Анханда Боомой фермэдэ тоо бүридхэгшөөр, хүтэлбэрилэгшөөр хүдэлмэрилһэншье һаа, тэрэ тугалшанай хэдэг ажалые үнэн дээрээ һайн мэдэхэгүй байшоо. Хүршэ Хонхолын тугалшадай хэрэглэдэг боксово арга нэбтэрүүлхээр туганнуудайнгаа байрануудые шэнээр түхеэржэ байһан Түгнын фермэдэ бүхы юумэнь ондоо, танил бэшэ шэнгеэр үзэгдэбэ. Уданшьегүй туганнуудай байрын шэнээр түхеэрэгдэхэдэ, тугалшан бүхэнэй ажал тодорхойлогдожо, даалгагдаа һэн. Надежда Банзаровна һая гараһан туганнуудые түлжүүлхэ боксдо хүдэлмэрилхэ болоо бэлэй. Боксдоо абаһан 12 тугалаа арбан хоногой туршада түлжүүлээд, нүгөөдэ тугалшадтаа тушааха ёһотой юм.

1970 онһоо партиин гэшүүн энэ эхэнэрнай тугалшадай ажалай эмхидхэлые һайжаруулха тухай отделениингээ зооветеринарна мэргэжэлтэдтэ шангахан эрилтэ табидаг бэлэй. Шэнэ арга хэрэглэһэнһээнь хойшо фермэдэнь тусгаар ветеринарна фельдшер томилогдожо, тарилга хэхэ хүдэлмэринь саг болзортоо ябуулагдадаг болоо һэн.

Тус фермэдэ бүхыдөө 600 үнеэн харууһалагдана. Недондо эндэхи коллектив 606 тугал абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлһэн байна. Фермые даагшын мэдүүлһэнэй ёһоор, үнгэрһэн жэлэй ноябрь һарада 72 үнеэн туғаллаа һаа, декабрь соо 80, январь һарада 85—87 үнеэн тугаллаһан байна. Эдэ туганнуудай диилэнхинь Надежда Банзаровнагай гараар түлжүүлэгдэһэн байха.

— Туганнуудай байра һайн.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай тусхай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Б. Аюшеева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото,
Мухар-Шэбэрэй район,
«Эрдэм» совхоз.

ТАРГАН МАЛ ТУШААНА

Хурамхаанай районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой эбэртэ бодо мал шахан таргалуулдаг гүүртын үхэршэд энэ жэлэй эхинһээ гүрэндэ заатагүй хүндэ шэгнүүртэй хашараг, гунадые тушааха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаа бэлэй. Мүнөө тэдэнэр үнэхөөрөөшье, хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ байһанаа хэрэг дээрэнь батална.

Ажахын дүршэлтэй малшадай нэгэн Бато Александрович Базаровай даадаг гүүртэһээ һаяхан гүрэндэ тушаагдаһан 84 толгой малай толгой бүриинь шэгнүүр дунда зэргээр 351 килограммда хүргэгдэһэн байба. Бүхыдөө 295 центнер һайн шанартай мяхан тушаагдаһан байха юм. Эдэ худалдагдаһан гунадай 34 толгойнь дунда зэргээр 400 килограмм татаа. Иимэ һайн шанартай, тарган мяха тушааһандаа, колхоз нэмэлтэ 7295 түхэриг мүнгэ абаһан байна.

Мал адуулагшад Б. А. Базаровай, В. Г. Яковлевай, С. Х. Яковлевай түйлаһан аша туһаар тус ажахы иимэ ехэ нэмэлтэ мүнгэ абаа бшуу.

Мүнөө Бато Александровичын даадаг гүүртэдэ 180 толгой эрэ хашараг, гунад тоологдоно. Эдэнэр үнгэрһэн һара соо даалгагдаһан малайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 800 граммаар нэмээһэн габьяатай.

М. БАТОИН.

БУУРАҺАН СОЛОЁО БУСААХААР Г...

ОРОЛДОЛГЫН ХҮСЭН — АМЖАЛТЫН ҮНДЭҺ...

Үнгэрөөшэ жэлдэ Хэжэнгын райондо тоотойхон лэ хонишод, тобшолбол, 13 бригада зуутанай зэргэдэ ороһон байна. Тэдэнэй нэгэн — Хэжэнгын совхозой ахалагша хонишон, коммунист Даба Бальжурович Энкеев КПСС-эй XXVII съездын болоһон байгша ондо гэр бүлөөрөө наймадахи жэлээ хурьга абаба.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ тэрэнэй даадаг бригада 475 эхэ хониноо эды шэнээн хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ томо болгоһон, хонин бүриһөө 3,6 килограмм ноохо хайшалжа, хурьгадайнгаа тус бүриин шэгнүүрые 20 килограммда хүргэһэн байна. Техник-үрэжүүлэгшэ, хоёрдохи хонишон Цырендари Магбановна нүхэрэйнь энэ амжалтада оруулһан хубитань баһал ехэ байна.

Даба Бальжуровичай бригадынхид шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ эршэмтэйгээр ажаллажа, партиин ээлжээтэ XXVII съездын хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлжэ байха үедэ даалгагдаһан 495 хониноо 497 хурьга абажа, совхоз соогоо түрүүлэн дахинаа зуутан болоод КПСС-эй съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжо... дондонойнгоо амжалт... арьбадхаха хүсэл ... тэйгээр мүнөө ажилл... на.

Хони үсхэбэрилгэ ... гээ һаа, һайнаар эрх... лохо тушаа Даба Ба... вичай хөөрөө доро н... ди.

* * *

Социалис Ажалай Герой Д-Н. Сундуевай «Бууралhан солоёо бусааха гү?», мүн энээн тушаа толилогдоһон республикын колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд болон түрүү хонишодой һанамжа, дурадхалнуудтай тон анхаралтайгаар танилсаад байхадаа, мал ажалай гол һалбари болохо хонин ажал эрхилхэ хэрэгые саашадань һайжаруулха асуудал олоной зүбшэн хэлсэлгэдэ тон зүб табигдаа гэжэ хэлэхэ байнаб.

Тиин зарим тэды һанамжануудаараа хубаалдаха хүсэлэнтэйб. Юуб гэхэдэ, мүнөө үедэ хонин ажалдахи байдалнай ехэ доройтонхой гэшэ ха. Эхэ хонин заабол түл үгэхэ ёһотой амитан ха юм. Теэд һүүлэй үедэ манай совхоздо хонид олоор һубайрна, хурьгад гарзална, хонидһоо бага ноохон хайшалагдана, томо боложо эхэһээ илгагдаһан хурьгадай шэгнүүрыньшье тон бага байна. Зуутанай тоодо ороһон хонишодшье хараа байса үсөөрнэ.

Энэ доройтолгын шалтагаануудай уг үзүүрые удхалжа үзэбэл, иимэ байна. Мүнөө үедэ манай райондо эхэ хонидые түрүүлхэ тогтоогдоһон болзор үшөө хүсэд тодорхойлогдоогүй. Зарим нэгэ хонишод эртын — январиин, нүгөөдүүлынь — оройн февралиин хурьгад һайн, өөдэргэн байдаг гэжэ хэлэдэг. Али алинииньшье зүйтэй байжа болоо.

Зүгөөр урда жэлнүүдтэ бидэ эртын — январиин хурьгадые абадаг байһанбди. Иимэ хурьгад бээр сула, томо болосотой байдаг ха юм. Гансал түрүүшын 20 хоногто хүйтэ абхуулжа үбдэхөөнгүй һайнаар лэ харууһалха хэрэгтэй. Эдэниие июниин эхеэр эхэһээнь илгахада хори һайса, гуша гараншье килограмм татадаг һэн. Эртын, мүн оройншье хурьгадые эхэһээнь илгаха болотор эдихэ хоолоор таһалдуулхагүйн тула зунай сагта үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ шухала гээшэ.

Манай ажахы анхандаа мүнөөнэй Ушхайтын совхозтой хамта нэгэн байхадаа хонин һүрэг үсхэбэрилхэ хэрэгээ яһала барагаар эрхилдэг, илангаяа 1-дэхи отделениин хонишод Ж. Генинов, Д. Данзанов, Ц-Д. Будаев, Б. Эжинов болон бусад ажалдаа һайн үрэ дүнгүүдые түйладаг байһан юм. Эдэнэр жэл бүри зуун эхэ хонин бүриһөө зуунһаа дээшэ хурьга түлжүүлжэ, хонидһоо ноохо ехээр хайшалдаг, мүн хурьгадай шэгнүүрые дээшэлүүлхэ түсэб уялгануудаа сүм дүүргэдэг байһан.

Эдэнэр, мүн бусадшье бэрхэ хонишод ажалдаа иимэ һайн үрэ дүнгүүдые яагаад түйладаг байгааб гэхэдэ, нэн түрүүн хонин һүрэгөө зүбөөр адуулжа, намар болотор, искусственна аргаар үрэжүүлгэ хэхэ хаһын эхилтэр хүсэ тамир һайнтай болгохо гэжэ шадал соогоо оролдогшо һэн. Юуб гэхэдэ, тобир тарган лэ эхэ хониноо сула хурьган гарадаг ха юм. Эдэ хонишодой жэшээгээр бишье энэ хэрэгтэ тон ехээр анхардагби. Эртэ үглөөгүүр үүр сайхаһаа эхилээд, үдэшын боро хараан болотор хонид бэлшээгдэдэг, тиихэдээ тэдэниие ехэ хөөрсэгэнүүлэнгүй, таруугаар адуулха хэрэгтэй. Зоргон соогоо бэлшэһэн хонид садатараа эдеэлхэл. Тиихэдээ саг соонь уһалхаяа мартахагүй юм ааб даа. Зунай зүлгэ ногоон дээрэ, намартаа талханай газар дээгүүр адуулхада хонин хүсэ шадалтай, тобир тарган ондо ородог, хаһа сагтаа ототой болодогшье, хурьганиинь томо, өөдэлсэтэй байдаг. Адуулган тушаа үшөө иигэжэ хэлэхэ байнаб. Зарим хонишод отараяа үхибүүдтэе найдаад, өөһэдөө амархаяа нютагай аршаан гү, али бури холуур ябашадаг. Теэд үхибүүд мэдээжэ ааб даа. Бүхэли үдэр хонидые дахажа эсэшэһэн тэдэ үглөөнэй үүрээр нойрһоо һэрижэ хонидоо бэлшээридэ гаргажа юу бираха. Тиимэһээ ямаршье сагай болоо һаа, отараяа ондоо хүндэ орхижо болохогүйл.

Гадна совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөөшье маанадта үзүүлхэ анхарал оролдолго, туһаламжа мүн лэ хэрэгтэй юм. Энээн тушаа иигэжэ хэлэхэеэ һананаб. Ажахымнай эхэ хонидой отаранууд­та хонидоо үбэл зунгүй адуулха таримал ногооной бэлшээри, бүдүүн тэжээлээ өөһэдөө бэлэдхэхымнай тула сабшалангай участогуудые таһалжа үгэбэлнь ехэ һайн һэн.

Энэ асуудал совхозойнгоо дирекциин урда табижа, нёдондо Урда-Шанаада сабшаха газар таһалуулжа абаад, дүрбэн хүнһөө звено эмхидхэжэ, 600-гаад центнер һайн шанартай үбһэ бэлэдхээ һэм. Бултыень үбһэнэйнгөө хорёодо оруулжархёод байхада һанаанда ехэ һайн лэ. Эхэ хонидой, мүн томо болоһон хурьгадай эдихэ бүдүүн хоолоор ядалсангүй үбэлжэлгые үнгэргэжэ байнабди.

Манай бригадынхидта мүнөө түл абалгын тон харюусалгатай хаһа дүүрэнтэбэ шахуутай. Хурьгаднай суланууд, эхирнүүдшье олон. Хурьгалха хонидтойшьебди. Тиимэһээ мүнөө харууһалжа байһан табадахияа хурьгалха 495 хониной толгой бүриһөө хурьга абаха, нэгэ хониноо 3,6 килограмм ноохо хайшалжа, хурьгадаа эхэһээнь илгахадаа толгой бүриинь шэгнүүрые 18 килограммда хүргэхэ уялгынгаа түрүүшын хубииень имагтал КПСС-эй ээлжээтэ XXVII съездын хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлжэ байһан үдэрнүүдэй нэгэндэ бэелүүлһэндээ коммунист, юрын хонишон байһан би тон сэдьхэлээ ханангиб.

Тус амжалта хииһээ түйлагдаагүй гэжэ хэлэхэ байнаб. Энэ жэлэй малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үн...
байгша оной түл а...
һые түгэс бэлэдхэлгэ...
тажа, амжалтатайгаар...
хын тула үнгэрөөшэ ...
ехэл хэмжээнэй т...
дүүргэгдээ һэн. Энэ...
дүн гэхэдэ, эхэ хони...
рануудые үбэлжэлгэд...
хын түлөө совхоздоми...
носхогдоһон конк...
гада нэгэдэхи һуури...
һэмди. Тиимэһээ ганс...
долгынгоол хүсөөр ...
наа бэелүүлжэ байна...
хэлэхэ байнаб.

Үшөө нэгэ иимэ ю...
хай хэлэхээ һананаб...
совхоз мүнөө жэлдэ ...
гэгдэһэн забһартай ...
таһалгануд соо хүрт...
жүүлхээр хонидой за...
рануудые түхеэрэгд...
түл түрэсэеэ томо ...
байнхай. Болохотой ...
дүршэл. Хурьгад ...
түрүүшын лэ 20 хоно...
шада хүйтэ абажа, ...
нэрбэгдэһэнһээ болож...
даг ха юм. Тиимэһээ ...
гасаланиие усадхаха ...
тойгоор энэ дүршэл...
бэ гээшэбди. Саашад...
хонидой отаранууда...
дань иимэ таһалгану...
хеэрэгдэбэлнь ехэл һ...

Түрэл партиингаа ...
съездын шиидхэбэр...
зоригжоһон манай б...
хид абаһан хурьгада...
гүйгөөр түлжүүлхын, ...
рэгөө улам олошор...
ашаг шэмыень дээшэ...
тулада хүсэ шадалаа ...
гүй оролдожо хүдэлэ...
һан уялгынгаа үлөө...
ень сүм дүүргэхэ хүсэ...
зэлтэйнүүдбди. Юуб г...
«...Нооһо, нэхы дахи ...
арһа, мүн арһанай ту...
сад эдүүдые ехээр н...
рилхэ, шанарыень һайж...
ха» тушаа съезд дээр...
лан абтаһан СССР-эй ...
лэлнүүдэй дүүргэлт...
маанад өөһэдымнай ...
оролдолгоһоо дулдыд...

Ш. ГОМБОЕВ бэшэ...

Мэргэжэлтын зүбшэл

ҮТЭГЖҮҮЛГЭ ЯАЖА ОРУУЛХАБ?

Мүнөө хабарай тарилгын урда тээхи хүдэлмэри хаа хаанагүй үргэнөөр ябуулагдажа байна. Нэн түрүүн газарай хүрьһэнэй үрэжэл дээшэлүүлхын тула тэндэ үтэгжүүлгэ зүбөөр оруулха гээшэ мүнөө үедэ хэгдэхэ эгээл шухала хэмжээ ябуулгануудай нэгэн болоно. Энэмнай оросо таряае эршэмтэй, түрүү технологиин ёһоор ургуулха аргын шухала зүйлынь бшуу.

Теэд хаана, хэды шэнээнээр, ямар үтэгжүүлгэ оруулаа һаа, эгээл ехэ ашаг үрэ үгэхэб гэһэн асуудал эжэлүүдгүй гарана.

Манай республикын нютаг нютагуудта минеральна үтэгжүүлгые хайшан гээд, ямар хэмжээтэйгээр хүрьһэндэ оруулбал, ургасань эрид дээшэлхэб гэжэ агрохимиин эрдэм ухаанай тодорхойлһон заабаринууд бии. Жэшээнь, минеральна үтэгжүүлгые зүбөөр хэрэглээд байхада, тарьяанай ургаса гектарай 7—10 хүрэтэр центнерээр дээшэлдэг байна ха юм.

Бүхы заабариин ёһоор, һайнаар элдүүрилэгдэһэн, нёдондо тэндэ фосфорно үтэгжүүлгын горитой оруулагдаһан сэбэр паар дээрэ шэниисэ гү, али хара таряае тарихын урда юрын лэ ороохоной сеялкээр гектарай 1—1 центнер аммиачна селитрэ гү, али мочевинэ хүрьһэндэнь 8—10 сантиметр гүнзэгыдэ оруулхада таарамжатай. Тиихэдээ полиин захаар, харгын хажуугаар агрегадай нэгэ-хоёр мүр үлөөжэ, тэндэ үтэгжүүлгэ хаянгүй орхихо хэрэгтэй. Үтэгжүүлгэ оруулһанайнгаа үглөөдэрынь тэндээ таряанай сеялкэнүүдые табижа, хүндэлөөшэнь үрэһөөр тарилга хэхэ ушартай. Энээнэй ашаар гектар бүхэнэйнь ургаса 6—7 центнерээр дээшэлхэ зэргэтэй.

Хэрбээ түрүүн паар хахалхадаа тэндээ үтэгжүүлгэ оруулаагүй, картограммын ёһоор хүрьһэндэнь фосфорой багашаг байгаа һаань, гектар бүхэндэнь заатагүй 1 центнерһээ бага бэшэ нитроаммофос (азот болон фосфортой) гү, али ондоошье холимол минеральна үтэгжүүлгэ — нитрофос болон нитродиаммофос гэхэ мэтэ зүйлнүүдые баһал гектарай 1 центнер хүртэхөөр оруулха ёһотой.

Эдэ үтэгжүүлгэнүүдые тэрэл дээрэ хэлэгдэһэн гуримаар хүрьһэндэ оруулаад, дээрэһээнь таряанай үрэһэ тариха байна. Энээниие бэелүүлээд байбал, таряанай ургаса хараа байса дээшэлжэ, найдамтай һайн ургаса абтахань дамжаггүй.

Б. ФОМИН,
Буряадай хүдөө ажахын институдай агрохимиин кафедрые даагша.

...ДЭБ АРАДУУДАЙ ...ИБҮҮД БИДЭ НАЙРАМДАЛААР ҮРӨӨДЭН АЖА-...УНАБДИ

...ИТАРАЙ ЭХИН

1979 оной зунай ...һүни. Ниислэл хо-...дахи шабар ханын ...хэгэ гэр соо аалин ...Мукео һүни Кабулай ...дэй удамаршан ...зонтой эндэхэнэл ...тусэлтэй хаш.

...ие барижа абаха тү-...юрын һэн. Хана дээ-...лайжэ, хорёо соо ...йалгыень досооһоонь ...Афганистанай Залуу-

Саг хатуу байгаа даа. Тойроод гансал үлэсхэлэн, дорой ядуу байдал. Афганистанай Арадай-Демократическа перти юрын арад зониие үмөөрэн, тэдээндэ һайн байдал олгуулхын тула засагай урдаһаа тэмсэл ябуулна гэжэ хүнүүдэй һэмээхэн хөөрэлдөөн үдэрһөө үдэртэ шангадажа байгаа. Бүри дүрбэдэхи класста һуража байхадаа гэнтэ болоһон жагсаал хараагша һэн. Үгытэй,

...мократическа эмхиин ...гэрые түргэхэн ...арга олгохо. Хэндэ ...Захиралта үгэхэ ...зааргүй.' Хори наһа-...зориг- дунда ябаһан ...Мангал энэ ябуулга ...өөрөө дурадхаа һэн. ...гар дээрэ гараад, ...дэдэ заха барим-...бээ татажа, ханын ...руу миисгэй шэн-...эд буушаба. Тэндэ ...эзэб: һомон гү, али ...гү? Тэрэ үедэ Нура-...тухай бодоогүй һэн.

...юм гээшэ ха: һүү-...болоһон юумэн бо-...саг соо сахилгаан ...зуралзан һанагдаад-...һүрдэхэгүйн тула ...хүдэлгэгдэдэг, хүсэд ...зиэжэлгэгдэдэгүй байгаа-...ёһон байгаа гү? ...тохёолдоходо, хүн ...бүхы наһаяа һанаад-...али олон зохёол-...хэлэгдэһэн байдаг ...даа...

...ашаа мэтэ алтан ша-...толотон байдаг ха-...хүрэлэгдэһэн Му-...район шадар ...багахан тосхон. Эн-...бага балшар на-...Тооһотой, хуу-...дээгүүр зэргэлээд ...ын хоолой сонос-...нэ:

...шангаар бараад ...уулни. Энээгээр эдихэ ...олоно гээшэбди.

...дунда хүбүүмни хэн ...гэжэ абань үшөө ...элэгүй. Үг гарбалайн-...жэл шэлэжэ, тарая-...болохо юм, бээз гэжэ ...байгаа. Өөрөө бэшэ-...ажа һураагүй абань ...туршада ябажа хү-...ргуулида ошожо һу-...гэдээ үглөө бүри ...дэг һэн.

тулюур зон үйлсэдэ суглараад, эдихэ хоол, хубсаһа, гэр байра үгэхэ тухай шанга шангаар хөөрэлдөө, хайшаньшьеб гомдол барихаар зугаалаа. Тэд хаана, хэндэ гомдол барихаа, тиин саашадаа яахаяашье мэдээгүй бшуу.

Нураханшье баһал тэдэнтэй һүхирэлсөө һэн. Тиихэдэ юунэй түлөө шууяжа байһанаа мэдэхэгүй байгаа һааб даа. Хожомынь, гурбан жэл үнгэрһэн хойно, ушар удхыень ойлгожо эхилээ һэн.

Нэгэтэ абадань хуушанай нүхэрынь орожо ерэбэ. Һүүлдэ мэдэхэдэнь, тэрэ хүн НДПА-гай гэшүүн байгаа һэн. Сонхын хажууда хүдэлэнгүй зогсожо байһан Нураханай толгойень эльбэжэ:

— Зай, хүбүүхэн, юундэ уйдабаш? — гэжэ энеэбхилэн һураа һэн. — Дуратай һаашни, нэгэ ном үгэхэм. Уншаад байхадаа олон юумэ ойлгохош. ойлгоогүй һаа, намһаа һураарай. Энээн тухай гансал хэншье мэдэхэ ёһогүй. Баригдаа һаа, тон адагынь түрмэ байха.

— «В. И. Ленинэй ажабайдал» гэжэ Нурахан номой гадар уншаба. — Ленин гэжэ хэн гээшэб? Ямар хүн бэ?

— Коммунист. Советскэ Союзай үндэһэ һуурииие табигша. Би шамда һүүлдэнь хөөрэжэ үгэхэб даа. Мүнөө энэ номоо уншажа бай.

Тэрээнһээ хойшо жэл болоһон хойно Нурахан партида абахые гүйһан юм. Тиихэдэ багахан наһатай дээрэһээнь абаагүй һааб даа. Гэбэшье партиин даабари дуратайгаар дүүргэдэг һэн. Хүбүүхэн баяртайгаар зүбшөөжэ, ушарал дүүрэн ажабайдалда хабаадалсажа эхилбэ.

Наймадахи класста һуралсажа байха үедөө Нурахан Бабрак Кармалиин үгэ хэлэхые түрүүшынхээ шагнаа һэн. Энэ хадаа Афганистанай залуушуулай һаналаа нэгэдэлгын, октябриин 25-най үдэр һэн. Тэрэ үдэр НДПА-гай Кабулда эмхидхэһэн олон зоной хабаадалгатай жагсаалда анха түрүүшынхээ хабаадалсаһан юм. Тиигэжэ түрүүшынгээ дайшалхы туршалга гараһан намтартай.

Уданшьегүй Нурахан Мангал Кабулай лицейн залуушуулай эмхиин секретаряар һунгагдаа һэн. Революциин урда тээхи тэмсэлэй тэгэн дунда хамсыгаа шуужа ороо агша һэн. Лицейн һурагшад сооһоо партиин найдамтай тулга болохо залуушуулай бүлэгые эмхидхэлгэдэ тэрэ ехэ хубитаяа оруулаа һэн. Лицейн хүтэлбэрилэгшэд тэрэниие һургуулиһаа гаргахые һанаһан юм. Теэд Нураханда нүхэдынь туһалжа, үлөөлгэһэн байгаа.

...Сонхонь гэрэлтэй. Хэнэйшьеб һүүдэр бүүдэлзээд абана. Пистолетэ гартаа шангаар адхаад, Нурахан ханын захаар хаалга тээшэ һэмээхэн дүтэлбэ. Зай даа, хаалгын хүндэ шэбхэ тайлдажа, нүхэдынь хорёо руу бушуу оромсоороо, бүхы гараха газарыень шумууһан түргөөр хаажа, тэрэ гэрые хүреэлээдхибэ.

Үүдэ тоншобо. Түрүүн арай дуулдахаар, удаань эрилтэ ехэтэйгээр, шангаар тоншоо. Гэр соо хүл хөөрсэг болобо хэбэртэй. «Хэндэ хэрэгтэйбта?» — гэһэн хүлгүүшэг абяан соностобо. — «Нээгты! Гэртнай хүреэлээтэй, үбэштэйрһэнэй үлүү».

Сошоһондоо юугээшье мэдэхээ болишоод байһан душмануудые нэгжэжэ байтарнь, саада булангахи нэгэ бандит гараа аргаахан үбэр руугаа дүтэлүүлжэ байба. Нурахан саг гээнгүй, тэрэниие сохижо унагааба. Эхэнэрэй бариха бишыхан пистолет гарһаань мултаржа, таһалгын тэгэн дунда буушоо һэн. Тиигэжэ алууршa һүйдхэлшын шуһата харгы таһалдаһан юм. Поол дээрэ америкэн, хитад, пакистан, Баруун Германиин буу, пулемедууд адхаржал байгаа. Бандидуудай удамаршые хэн хүтэлбэрилдэг байгааб гэжэ бүри эли болобо.

Энээнһээ хойшо Нураханда шэнэ ажабайдал эхилбэ. Революцида эсэргүүсэгшэдтэй эбсэшэгүй хатуу тэмсэл эршэдээ.

Д. ПОЛЯКОВ.
(АПН).

ТАСС · АПН
ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ ЮУН БОЛОНОБ
· ПРЕСС-БЮРО ·

ЭТИГЭЛ

ЗҮҮН-ХОЙТО Болгариин Толбухин хотын общиинын арадай соведэй (ОНС) гүйсэдхэхэ комитедые залуушуул ударидана. Хотын мэр архитектор Венелин Жечев 35-тай, тэрэнэй орлогшо Станчо Меджеделиев — 33-тай, гүйсэдхэхэ комитедэй секретарь Пенка Христова 32-той юм. Энэ списогые үргэлжэлүүлжэ болоно.

Венелин Жечевэй намтар тэрэнэй үетэн сасуутандал адли эхилһэн байгаа. Залуу мэргэжэлтэ болоходоо, тэрэ түрэл Толбухин хотоёо бусахые шиидээ һэн. Эндэ тэрэнэй эрхим шэнжэ шанар элирээ һэн: эдэбхи үүсхэл, шэн габьяа, бата эрдэм мэдэсэ. 25-тайдаа Жечев түрэл хотынгоо ахамад архитектор, 28-тайдаа ОНС-гэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, харин 30-тайдаа 100 мянган хүн зонтой хотын мэр болобо. Тэрэ дэлгэр һайхан сэдьхэлтэй, хүн зондо ниилэсэтэй, урин зулгы зантай, ажалдаа шударгы бэрхэ, ехэ юумэ мэдэдэг хүн юм. Городой түбэй хубиие, байрын гэрнүүдэй шэнэ микрорайонуудые архитектурна-гоё һайханай талаар шэмэглэхын тула мэр ехэ юумэ хэһэн байгаа.

Эдэ бүгэдэ намайе ехэтэ һонирхуулаа һэн. Уулзалгамнай олохон асуудалда харюу үгэбэ.

— Нүхэр Жечев, иимэ залуугаар танай хотын мэр болоһон ушар гэнтын ушар гээшэ гү? Танай түрүүшын туһалагшадай танһаашье залуу байһаниинь баһал гэнтын ушар болоно гү?

— Үгы, гэнтын ушар бэшэ. Энэ хадаа партиин окружной комитедэй бэелүүлжэ байдаг ябуулга болоно. Залуу хүтэлбэрилхы кадрнууд гансал Толбухин хотын гүйсэдхэхэ комитедтэ бэшэ. Манай предприятинуудта, аграрно-промышленна комплекснуудта, институдуудта, худалдаа наймаанай болон коммунальна-ажаһуудалай хангалгын эмхи зургаануудта ошобол, тэндэ залуу директорнүүдтэй, экономикын, эрдэм соёлой шухала секторнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзахат. Залуу наһатан хододоо элшэ зоригтой, өөһэдынгөө хүсэ шадалда этигэлтэй, дүй дүршэлөөр багашагшье һаа, зориг түгэлдэр зон гээшэ. Алдуу эндүүнүүдшье гараа юм бээз. Теэд юушье хэдэггүй хүн алдуу эндүү гаргадаггүй гэжэ хэлсэдэг гээшэ. Өөрынгөө алдуунуудһаа һургаал абаха гээшэ гол шухала удха шанартай.

— Мэрэй тушаалда бэелүүлжэ байһан хүдэлмэрээ ямараар сэгнэнэбта?

— Шүүмжэлхы ёһоор. Хүтэлбэрилэгшэ эсэбэритэй байха, хүнүүдтэй хүдэлжэ шадаха ёһотой. Юундэ энэ тэрэ юумэ хэжэ болохогүйб гэжэ һайнаар ойлгуулхыень бидэ, болгарнууд, дуратай байдагбди. Өөрынгөө шадаха, мэдэхэ юумые заабол һайнаар, үнэн зүрхэнһөө хэхэ хэрэгтэй. Үгы гэбэл, этигэл найдалаа алдахаш.

— Хүдэлмэриин гол баяр баясхалан юунһээ эхитэйб?

— Тодорхой сагай үнгэрхэдэ, эрхэтэдэй эрилтэ гүйлтануудай ямараар бэелүүлэгдэжэ байһыень мэдэрхэдээ, зүрхэ сэдьхэлээ ханадагби. Тэрэ бүхы юумэ һуури байрадань табидаг гээшэ.

— Хүн бүхэн мэр боложе шадаха гү?

— Шадаха гэжэ һананаб. Зүгөөр тэрэ энэ тушаалда хабаатай олон тоото асуудалнуудые бэелүүлхээр бэлэн байха ёһотой. Өөрынгөө арга боломжонуудые бодотоор сэгнэжэ шадаха хэрэгтэй.

— Ажалдаа ямар юумэ туйлахые хүсэнэбта?

— Толбухин хотые болбосон һайн, арюун сэбэр, архитектурна онсо өөрын шиидхэбэринүүдтэй болгохые хүсэнэб. Манай эрхэтэдые түрэл хотоёо сахин хамгаалха гэһэн һанал бодол хүмүүжүүлхэ шухала.

— Мэрэй тушаалтай хахасабал юу хэхэбта?

— Дахинаа чертежой самбарай саана һуужа, хүн зондо шухала хэрэгтэй мүнөө үеын барилгануудай проект табиха гээшэ миниин эгээл ехэ хүсэлэн болоно.

Болгар журналист Димитр БЕЛЧЕВ
хөөрэлдөө хэбэ.

Софи.

МАНИЛА. США-гай обороной министр Уайнбергерэй албанай хэрэгээр һаяхан эндэ ерэхэдэнь, «Америкын сэрэгэй баазануудые усадхаха эрилтэ табинабди!», «Буу зэбсэг бэшэ, харин амгалан тайбан байдал хүсэнэбди!» гэһэн уряатай олоной хабаадалгатай митингнүүд, жагсаалнууд Филиппинын ниислэл хотодо болобо. Филиппинэдэхи США-гай сэрэгэй баазануудые дары усадхаха, ороной дотоодын хэрэгүүдтэ американ хамааралсалгые болюулха эрилтэнүүдые тэдэнэр табиһан байгаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: жагсаалда хабаадагшад.

АП—ТАСС-ай телефото.

Социалис оронуудаар

АЖАМИДАРАЛАЙ МОДОН

Мүнөөнэй географическа тайлбариин ёһоор, Чехословаки газар дайдынгаа хэмжээгээр Европо дотороо арбан гурбадахи гүрэн болоно. Эндэ хүн зониинь айхабтар үдхэнөөр ажаһуудаг — дүрбэлжэн километр бүхэндэ 120 хүн хүртэдэг. Харин эндэхи байгаали өөрсэ янзын, гайхалтай һонин юм. «Олон самсаалтай кристалл мэтэ манай республика һайхан. Ямаршье хизаар абаад хараа һаатнай, газар дайдань тад ондоо байха»,— гээд мэдээжэ чехословак поэт Вилем Завада бэшэһэн байдаг.

Үнэхөөроошье, тиимэ юм. Словаки — огторгой өөдэ дүүлиһэн Татрын хаданууд, Дунай шадарай сэсэг ногоогоор хушагдаһан голнууд; Моравиа — сэсэрлигүүдэй, виноградникгуудай ба хүнүүдэй оролдолгын ашаар анханайнгаа дура булялама шэнжэ шанарые мүнөө болотор алдаагүй дунда зуун жэлнүүдэй хото городуудаар баян дайда мүн. Чехидэ нуурнууд, эм домто аршаан булагууд болон эртэ урдын хэрэмүүд олон.

Чехословакиин газар дайдын гуша гаран процентые ой модон эзэлдэг. Энэнь Европодохи эгээл үндэр дүнгүүдэй нэгэниинь болоно. Пятница бүхэндэ үдэшэлэн тээшэ автобусууд болон хүнгэн автомобильнуудай ута колоннонууд хото городуудһаа хүбшэ тайгаар баян Крконош, Татра, Бескида тээшэ шуумайдаг. Хада уулануyд, ой модон, булангиргүй гол мүрэнүүд ба сэбэр агаар — эдэ бүгэдэ городойхидой амаралтаяа эдэбхитэйгээр үнгэргэхэ һайн эрхэ байдал болоно. Жэшээнь, 385 дүрбэлжэн километр газар эзэлдэг гансал Крконошско национальна парк соо жэл бүри 6 миллионһоо дээшэ хүнүүд амардаг. Татрын национальна парк болон ороной бусадшье паркнууд олон тоото аяншалагшадые хүлеэжэ абадаг.

Хүнүүдэй иимэ олоороо байгаалиин оршомдо гарахадань, таарамжагүй хойшолонгуудтай байһаниинь ойлгосотой. Аяншалагшад түмэр баанха, шэл гэхэ мэтые орхидог, гол горходые, аршаан булагуудые бузарладаг.

Оршон тойронхи дайдые аршалан хамгаалха гээшэ Чехословакиин залуушуулай шухала хэрэг болоно. Чехидэ «Бронтозавр» гэһэн хүдэлөөнэй зэргэнүүдтэ байгаалиин хэдэн мянган эдир ханинар нэмэжэ ородог. Словакида байгаалиие хамгаалдаг залуушуулай «ажамидаралай модон» гэһэн хүдэлөөнэй бии болоһоор табан жэл гүйсөө. Чехословакиин Коммунис партиин XVI съездын урда тээ тэрэ мүндэлһэн юм. Оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха талаар правительственна комитедтэй, Словакиин байгаалиин ханинарай холбоонтой хамта Залуушуулай социалис холбооной ЦК энэ хүдэлөөе эмхидхэдэг, залан хүтэлдэг юм.

Табан жэлэй туршада республикын хүбүүд, басагад 2 миллион модо, һөөг бургааһа һуулгаһан, 380 гектар ургамалнуудые шефтээ абаһан, 116 мянган тонно түмэр түдэгэ ба саарһа суглуулһан, ой соогуур хаягдаһан элдэб бог шорой усадхаһан байна. КПЧ-гэй ойртожо байгаа XVII съездэдэ тэдэнэр энээн тухай элидхэхэ аргатай. Харин хүдэлөөндэ хабаададаг эгээл багашуул — пионернүүд 4 тонно шахуу эм домто ургамалнуудые суглуулаа. Хизаар орон соогуураа аяншалгада ябаха үедөө байгаалиин эдир ханинар Үндэр ба Набтар Татра уулануудай, Бага Карпадай 1680 километр утатай аяншалгын зүргэнүүдые сэбэрлэжэ, гуримшуулһан байгаа. Харин Дунда Словацка областьдо ССМ-гэй гэшүүд 679 километр ута гол горход ба багахан мүрэнүүдые үнгэрһэн зундаа сэбэрлээ һэн.

Шэнэ промышленна предприятинууд болон микрорайонуудай газар дээрэ залуушуул һөөг бургааһа, модо һуулгадаг. Кошица хотын зоопаркын барилгые «Ажамидаралай модон» гэһэн хүдэлөөндэ хабаадагшад габшагай барилга гэжэ соносхонхой.

Оршон тойронхи дайдые хамгаалхын түлөө тэмсэлдэ залуу уралан нарижуулагшад болон ухаалан зохёогшод оролсодог. Жэшээлбэл, Урда-Словакиин целлюлозо-саарһанай комбинадта инженер Густав Розтакаи гэгшын коллектив үлөөдэһэгүй шэнэ технологи байгуулха талаар хүдэлдэг. Харин Вруткын түмэр замай мастерскойдо Юрай Милай бригада нефтиин холисоһоо уһа сэбэрлэхэ шэнэ станци байгуулаа һэн. Тэрэнь хүдэлжэ эхилэнхэй. Тиигэжэ 1 миллион кроной экономическа ашаг үрэ туйлагдаа.

Гансал 1985 ондо словак залуушуулай «Ажамидаралай модон» гэһэн хүдэлөөндэ байгаалиин ханинарай 8279 коллектив хабаадалсаа юм. Республикын залуу үетэн түрэл байгаалияа ариг сэбэр байлгахые оролдоно гэжэ эдэ бүгэдэ батадхана.

Ян ШУСТЕР,
Власта СИМОНИДЕСОВА,
чехословак журналистнууд.
(Орбис—АПН).

Братислава.

...ОНОЙ ЭШХЭРЭЭН ДУНДУУР

...АСИС ГУРИМААР ХҮМҮҮЖҮҮЛГЭ

...Африкын Кроссроудс һууриида хара арһатай ...хүүгэд одоо гобор наадажа байба. Хаанашье, ...дэрэ багахан хүүгэдэй наададагтал адли, шаг ...абилдан, ээрэмшээнэд, дэбхэрэлдэнэд, тиигэжэ ...энеэлдэн, бэе бэеэ намнасалдана. Жаргалтай ...балшар наһан нимэл ха юм даа. Гэнтэ буугай ...адлажэ, табатай хүбүүхэн унашаба, бүри багахан ...буугай һомондо дайрагдажа, арбайхадаад алдал-...дадажа байһан хүүгэд бархиралдан, зүг бүрөө ...лдэбэ. Гэбэшье буугай аблан үшөө дээрэ дээ-...лжэ, үшөө нэгэ багахан үхибүүн тарайшаба.

...хубсаһатай алууршадай энэ шуһата хэрэгэй ...гурбан наһанһаа долоо хүрэжэ ябаһан гурбан ...үхибүүн хүндэ байдалда больницада оруулаг-...шэнэй бэе бүтэн газаргүй булта буугай һомоной ...болошоһон байгаа,— гэжэ сэдьхэлээ барижа ядан, ...аргалжа байһан врач журналистнуудта хөөрэ-...тэдэниие абархын түлөө бүхы юумэ хээбди, ...ойнь ами наһа аршалжа шадаагүйбди».

...нютаг зоной ажаһуудаг город, һууринуудта ...үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг һүйдхэлшэд нимэ ...хэрэгүүдые үүсхэжэ байдаг. Түүлган, пластик ...һаа, хорото газһаа, зэрлиг шэрүүн аашаһаа ...хүүгэд олоор үхэнэ.

...гансал һомон газ хоёр аланагүй. Африкын-...дэн мянган хүүгэд үбшэнһөө, үлэсхэлэн байдалһаа, хайра гамгүй мүлжэлгэ дарлалтаһаа хосорно. Тэндэхи нэгэ һууриида буулгагдаһан дүрэ зураг дээрэ хорбод хүүгэд тэбэрилдээд зогсоно. Бурхан зайлуул! Юун гэһэн туранхай, арһа яһан болошоһон юм гээшэб! Унахагүйн тула бэе бэеһээ барисалдаад байхадаа, нацистнуудай концлагерьта зобоогдон, амидыгаар хатажа байһан хүүгэдтэ яһан адлиб?!

Урда Африкын алууршад фашис нохосуудһаа юугээрээшье ондоо бэшэ. Хэдэн миллион африкынхидэй суглуулагдан зобоогдожо байдаг бантустан гээшэ концлагерьнуудтай тон адли бшуу.

Үгытэй ядуу африкынхид хүүгэдээшье тэжээжэ шадахагүй байна. Амидархын түлөө тэдэ багашуул сагаан арһатай зоной байдаг районуудаар гүйраншалха, эдеэ хоолой үлэгдэл хаядаг амһартануудые «сэбэрлэхэ» баатай болодог байна бшуу. Урда Африкын баяшуулай плантацинууд дээрэ багахан хүүгэд халуун наран доро бүхэли үдэрөөрөө хүдэлнэ. Наймanһаа арбан дүрбэ хүрэтэр наһанай 60 мянган багашуул ороной фермэнүүд дээрэ борьбоо бохид гүүлэнгүй хүдэлнэ.

Иимэ эрхэ байдалые буруушаажа, һургуулиин хүүгэдэй тэмсэхэдэнь, тэдэниие хайра гамгүйгөөр хашана, түрмэ түлшэдэ хаажа зобоонo.

Виктор БАШКИН,
(АПН).

ЗҮБ ЗАМ ШЭЛЭХЭ БЭЭЗ

...ТОН хото шадар ...сонэй нэрэмжэтэ ...бки юм. «Халаанай ...бэлдэхэ кор-...ор РОТК гэһэн эм-...жиин подвал соо

...эзэнь Пентагоной ...таһаг мүн боло-...албан зургаанаар ...хүнүүд 'Амери-...үетэнэй ухаан бо-...ргуулхые оролдо-...һала гэмгүй үрэ ...уйлаа юм. Амери-...Вьетнамда харшаар ...баймад ябуулга ту-...учебник соо гансал ...кдэнхэй. Вильсонэй ...колледжиин хоёр-...һурадаг' Эрика ...хөөрэлдэнэб.

...тухай асууна гүт? ...энэй болоһые би ...эгүйб. Олон хүнүүд, ...манай американе-...дайнда ами наһаяа ...мэдэгшэб.

...Эрика иимэ нэгэ ...ые һайн мэдэхэ

...орон руу сэрэгэй ...ородог гээшэ ...лэ зугаа наадан ...даа,— гэжэ тэ-...РОТК-ын хэшээл-нүүдтэ ябахадаал, энэ басаган иимэ ойлгосотой болоо гээшэ аабза. Пентагоной инструкторнууд шагнагшадаа дайн байлдаа һажааһан элдэб наадаар түрүүшээр һамааруулдаг, карта уншажа, газар танижа, түрүүшын туһаламжа үзүүлжэ һургадаг.

Ороноо хамгаалха ерээдүйн халаанай сэрэгэй-спортивна бэлэдхэл тухай анхарха гээшэ наци бүхэнэй эрхэ ба уялга юм бээз. Харин дээрэ хэлэгдэһэн сэрэгэй эмхи залуушуулые хархис, полицейскэ үзэлтэйгөөр хүмүүжүүлнэ бшуу.

Нэн түрүүн США-да амгалан хүн зоной хүдэлөөе үгы хэлгэ тэрэнэй уялга мүн. РОТК гээшэнь ядерна, ракетнэ дайе буруушааһан хүнүүдэй олошоржо, Рейганэй — «одото дайнай» программа тушаа эдиршүүлэй һанаата болодог болоод байхада, Пентагоной үгэһэн харюу болоно.

Америкын залуушуулые дайн дажарта бэлдэхэ ябадал гайхалтай түргэнөөр үргэдэнэ. Хэрбээ 1980 ондо ороной колледжнүүдтэ РОТК-ын 285 курса хүдэлһэн байгаа һаа, 1985 ондо тэдэнэй тоо 826 болоо. Эдэ жэлнүүдтэ РОТК-ын шагнагшадай тоо 70 мянганһаа 132 мянганда хүрөө.

РОТК-ын ажал ябуулгын дайн дажар буруушаалгын хүдэлөөндэ эсэргүү шэглэлтэй байһаниинь засагаархидай өөһэдынь ябуулгануудаар элишэлэгдэнэ.

Гэбэшье дайн дажар буруушаалгын залуушуулай хүдэлөөн эндэ хэзээшье замханагүй. «Эб найрамдалай түлөө» гэһэн эдир эдэбхитэдэй эмхи хүдэлдэг. «Эб найрамдалай түлөө агуу ехэ жагсаал» эмхидхэхэ гэһэн шиидхэбэри тэрэ абаа юм. Америкын олохон штадуудай газар дээгүүр 5 мянган хүн 3235 милиин аяншалга хэхэ байна. Мартын 1-дэ Лос-Анджелестэ тэрэ эхилээ.

Эмхидхэгшэдэй урда айхабтар ехэ зорилгонууд табигдана. Ядерна туршалгануудые бүгэдэ ниитээрээ хорихо, Баруун Европоһоо американ «пэршингнүүд» болон далита ракетэнүүдые гаргаха, замбуулинда буу зэбсэг нэбтэрүүлгые болюулха гээшэ тэрэнэй уряа болоно.

Энэ жагсаалаар хүнүүд ехээр һонирхоно. Алдар суута олохон хүнүүдэй энэ үүсхэлые дэмжэһээрнь залуу американецууд бахарданги. Мэдээжэ актер Пол Ньюмен, нёдондо жэлдэ Оскарай голливудска шанда хүртэһэн актриса Салли Филд, «Мертвая зона» гэһэн фильмдэ гол роль наадаһан Мартин Шин болон Мадонна гэдэг суута дуушан тэдэнэй тоодо оролсоно.

Иихэдээ американ залуушуул хэнэй талада ороноб? Энэ асуудалда нэгэ янзын харюу үгэхын аргагүй. Колледжиин подвалнуудта РОТК-ын инструкторнууд ерээдүйн вьетнамуудта добтологшодые бэлдэнэ. Лос-Анджелестэ эб найрамдалай аша туһада залуушуулай жагсаал эмхидхэгдэнэ. Напалм ба гулабхаа... Америкын залуушуул ори ганса зүб зам шэлэхэ бээз гэжэ үнэншэхэ дуран хүрэнэ.

Владимир СИМОНОВ,
(АПН).

Нью-Йорк.

ХАРХИС ХҮСЭНҮҮДЭЙ ААШАНУУД

СЭРЭГЭЙ хубсаһа үмдэһэн, касканuудтай хүнүүдэй автобусой орой дээрэ гараад, Японой конституциие шэнэдхэн хубилгаха, Японой императорай эрхэнүүдые һэргээхэ, ороноо дайн дажарта бэлдэхэ тухай эрилтэнүүдтэй үгэ хэлэжэ байхыень февраль һарын эхеэр Токиогой талмайнуудай нэгэндэ ушараа һэм. Автобусые тойроһон залуу хүбүүдэй дунда аха классай һурагшадай, студентнэрэй олон байһыень харабаб.

Гартаа национальна ехэ туг бариһан хүбүүнэй тээ хажуу тээнь зогсожо байхыень харахадаа, ошожо дүтэлжэ хөөрэлдэхые хүсэбэб. Зарим тэды тээлмэрдэһэнэй һүүлээр би «Васэда» университедтэ һурадагби гэжэ Сунода хэлэбэ. Эндэ юу хэжэ байнабши? — гэһэн асуудалда хүбүүн зарим тэды айһан эшэһэн хэбэртэйгээр нигэжэ харюусаба: «Арубайто». Энэнь немец хэлэн дээрэһээ хубилгагдажа япон хэлэн дээрэ оруулагдаһан «саг зуурын салин» гэһэн удхатай байгаа. Японой олохон студентнэр һуралсалайнгаа түлөө түлэхын тула ашаа тээгшээр, официантаар, почтальоноор хүдэлдэг баатай болодог байна. «Агитмашинада һуужа ябалсаһанайнь түлөө гү, али город соогуур листовконуудые нааһанайнь түлөө хархис хүсэнүүд арбан мянган йен түлэдэг юм,— гэжэ Сумода хэлэбэ.— Эндэ ажалыншье тиимэ эсэхээр бэшэ ха юм даа». Хараха маягта, булэгэй удамаршан болохо наһажаал хүнэй уур сухалтайгаар хашхарааһаа хөөрэлдөөмнай таһалдуулагдаа һэн. Сунода автобусой харанхы үүдэ руу түргэхэнөөр гүйжэ ороо.

Удаань танил япон журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө, Японд «хархис хүдэлөөнэй» асуудалнуудта зорюулагдаһан брошюрануудые, материалнуудые иража харахадаа энэ ушарай ямар үндэһэ баримтатай байһыень ойлгоо һэм. Энэнь Японд тоологдодог 80-яад хархис эмхиин гэшүүдые залуу болгохо гэһэн зорилготой байгаа. Эдэ эмхинүүдтэ 120 мянга шахуу хүн ородог юм.

Энэ талаар элдэб шалтагаанууд бии. Орон доторхи һуралсалай системэ эдэнэй нэгэниинь болоно. Японой дунда һургуулида һурагшадые мүнөөнэй эрдэм ухаанай үндэһэ һууритай танилсуулдаг бэшэ, харин дээдэ һургуулида орохо бэлэдхэл олгонхой. Эндэ нимагтал бэрхээр һурадаг һурагшадта анхарал хандуулагдадаг. Баян түрэлхидынь репетиторнүүдые хүлһөөр абажа, иимэ байдалһаа аршалан гаргадаг байна бшуу.

Залуушуул тухай гансал багшанар, социологууд бэшэ, харин политигуудшье сэдьхэлээ хүдэлгэн, хэлсэдэг байна. «Хулһанай үхибүүд» тухай нютагай хэблэл ехээр бэшэнэ. Эдэмнай хэд болоноб гэхэдэ, амаралтын үдэрнүүдтэ тэдэ саад сэсэрлигүүд соогуур, үйлсэ гудамжануудта сугларжа, магнитофоной аялга доро унатараа хатар наадаха дуратайнууд юм. Гаргуу өөрсэ хубсаһаниинь, бусадһаа ондоогоор үһэеэ табиһан ушарынь хатар наадагшадта онсо өөрсэ шэнжэ олгодог. Хажуугаарнь ябагшадай тэдээн тухай юун гэжэ бодомжолно ааб гэжэ тэдэ ой ухаандаашье оруулдаггүй байна.

Неделидээ хоёр гурба дахин нэгэ газарта сугларжа роликово конькигаар гү, али мөөрнүүдтэй модон дээрэ нишэ тиишээ хотирон бэтирэн наадаха дуратайшуул бии юм. Тэдэниие спортивна һонирхол нэгэдүүлнэ гэжэ хэн нэгэн тоолоо һаа, тэрэ алдуу эндүү хэнэ гээшэ. Эдэмнай бодото дээрээ юушье хэхээ ойлгохо мэдэхээ болишоһон хүнүүд лэ.

Эдэ бүгэдэнэй дундаһаа хархис хүсэнүүд нэмээгдэдэг байна. Хүлһэлэн абтаһан хүбүүд заабол сэрэгэй һуралсал гарадаг, теоретическэ хэшээлнүүдтэ мүртэй анхарал хандуулагдадаггүй. Зүгөөр жагсаалай бэлэдхэл эдэбхитэйгээр хэгдэнэ. Буу зэбсэгүүдые самурайн ёһо гуримаар хэрэглэхэ, мүнөөнэй гранатануудые, пистоледуудые, буунуудые, тэһэрдэг бодостой шэлнүүдые хайшан гэжэ хэрэглэхэ ёһотойб гэжэ тэдэнэр һурадаг байна.

Японодохи «хархис хүдэлөөнэй» түүхэ үргэнөөр шудалагдадаг, гүрэнэй урбалтануудые хэхэ тухай, «совет аюул тухай» лекцинүүд уншагдадаг.

Тиихэдээ манай зуун жэлэй түрүүшын хахадта япон сэрэгүүдэй гэмтэ ябуулгануудые сагааруулхын тула олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд эршэмтэйгээр хүдэлхэ ушартай болоно. Японой премьер-министр Я. Накасонэгэй найруулһан «шэнэ патриотизмын» хараа бодол «Японой агуу ехэ империие» һэргээхэ гэһэн хархис хүсэнүүдэй уряануудтай тааралдан зохилдоно бшуу. Ороной хүтэлбэрилэгшэдэй тэдэниие дэмжэжэ байхадань, Японой полици эдэ «патриодуудай» тоомоо таһаралгада хайша хэрэгээр хандадаг байна.

Эдэ бүгэдэ Японой олониитэдэ дайн жүрөөдэлгын мэдэрэл түрүүлнэ, Японой обществодо демократическа сүлөөнүүдэй үлэгдэлнүүдые усадхан зайсуулжа, ороноо милитаризмын үе сагта тэхэрюулэн бусаахые һэдэнэ бшуу.

Александр ЛАЗАРЕВ,
АПН-эй корр.

Токио.

СОЁЛОЙ ҺОНИН

ОЙН БАЯРТА ЗОРЮУЛАН

Ивалгын районой соёлой байшан соо Ленинэй түрэһөөр 116 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан ехэ концерт һаяхан болобо. Бүхэдэлхэйн үгытэй ангиин агуу ехэ вождьдо зорюулагдаһан олон дуунууд, шүлэгүүд энэ үдэшэ ханхинаа. Буряадаймнай мэдээжэ композиторнууд Ю. Ирдынеевэй «Ашата Ленинэй бодол юм» гэһэн дуун, Б. Цырендашиевай «Ленин тухай дуун» бусад зохёолнууд шагнагшадай анхаралда дурадхагдаһан байна. Ивалгын дунда һургуулиин багшанарай коллектив энэ концертдэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, олон номернуудые харуулба. Эхэ ороноо, Ленин багшые магтан түүрээһэн литературно-хүгжэмтэ композициие багшанар гүйсэдхөө.

«Черемшина» гэһэн украин дууе Л. З. Красовская зохидоор дуулаба. Ивалгын дунда һургуулиин кружогой эдир хабаадагшад мүнөө үеын хатар гүйсэдхэжэ, халуун альга ташалгада хүртөө. Уран һайханай самодеятельностьдо эдэбхитэй хабаадагша Ольга Дугаровагай дуулаһан С. Туликовай «Эхэ орон тухай» дуун олондо һайшаагдаба. Н. Дамирановай «Сэлгеэ сагаан Түгнэмни» гэһэн дуунуудые Дымбрыловтэнэй гэр бүлын ансамбль олон хоолойн аялга иилүүлэн дуулаа.

Соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд Ганжур Варнаков, Ирина Петчеева гэгшэд концертдэ мүн лэ хабаадаһан байна. Химлабораториин эхэнэрнүүдэй дуунай ансамблиин номернууд эндэ суглагаршадые ехэтэ баясуулба. Гоё һайхан хоолойгоор дууладаг энэ бүлэгые шагнагшад халуунаар угтаа.

Б. ДАРИЕВА.

МЭДЭЭЖЭ ЗУРААШЫН ВЫСТАВКЭ

РСФСР-эй габьяата уран зураша, Советскэ Союзай Герой Георгий Николаевич Москалевой тусхайта выставкэ ургажадэр, И. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музейдэ баяр ёһололой оршон байдалда нээгдэбэ.

Бүхыдөө выставкэдэ 200-гаад бүтээл табигдаа. Графическа зурагууд, тоһон шэрээр бүтээгдэһэн томо-томо захатанууд тэдэнэй дунда бии. Эсэгэ оронио хамгаалгын Агуу ехэ дайнай темэ экспозициин гол шэнжэ болонхой. Өөрөө дайнда ябаһан, Дунай мүрэниие гаталалгын байлдаанда онсо габьяа харуулһанайнгаа түлөө Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Г. Н. Москалев бүхы сэдьхэлээрээ дайнда эсэргүүсэнэ, дайе буруушаана. Зураг бүхэндөө тэрэ совет хүнүүдэй алдар габьяае түүрээн магтана, амгалан байдалай арюун жаргалые үнэншэмэ зохидоор харуулна. Выставкэдэ тэрэнэй һүүлэй үеын томо бүтээлнүүд — «Зүүн зүг тээшэ», «Дайшалхы нүхэрэйм мастерской» гэхэ мэтэнүүд табигдажа, олоной һонирхол үүсхэһэн байна. Мүн БАМ-ай барилгашадай, геологуудай ажабайдал харуулһан бүтээлнүүдынь һонирхолтой.

Уран зураашын 30 жэлэй туршада урлажа бүтээһэн зүйлнүүдтэй танилсахыетнай уринабди!

Т. ЧЕБУНИНА,
музейн хүдэлмэрилэгшэ.

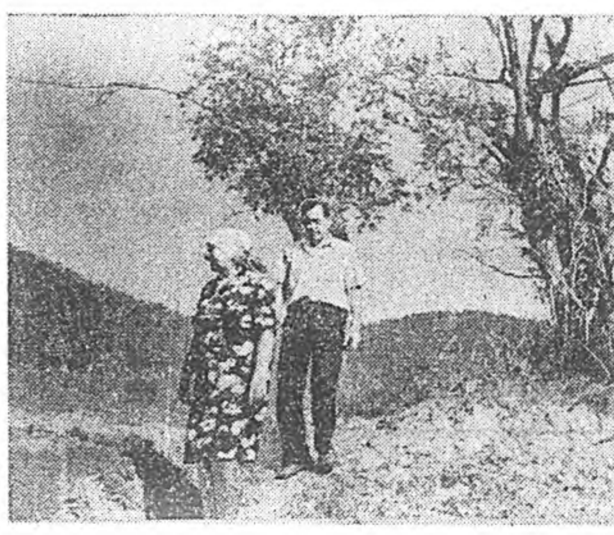

БҮХЭСОЮЗНА XIX КИНОФЕСТИВАЛЬ

Апрелиин 22-то, В. И. Ленинэй түрэһэн үдэр, Казахстанай ниислэл Алма-Атада баяр ёһололой оршон байдалда Бүхэсоюзна XIX кинофестиваль эхилбэ. Тэрээндэ хабаадагшад В. И. Ленинэй хүшөөдэ, Алдар Солын дурасхаалта мемориалда нэн түрүүн сэсэгүүдые табяа. Конкурсдо хабаадаха фильмүүдэй программые Куйбышев хотын студида буулгагдаһан «Ульяновск, Ениндэ» гэһэн баримтата лентэ нээбэ. Владимир Ильич Ленинэй Сибирьтэ сүлэлгэдэ байһан үе сагые харуулһан «Ленин Енисей дээрэ» гэһэн баһал баримтата фильм Свердловскын киностудиин уран бэлигтэн буулгажа, жюрин анхаралда дурадхаа.

Владимир Ильич Ленинэй эхилһэн революци мүнөөдэрэй ажал хэрэгүүд соо үргэлжэлүүлэгдэнэ гэһэн удха фестивалиин программада оруулагдаһан фильмүүдые хараад байхада, эжэлүүдгүй ухаанда ороxo. Үнэхөөрөөшье, олонхи фильмүүд соо кинопублицистикын хэлээр ленинскэ амгалан ёһоной политикын үндэһэнүүд, интернационализм болон арадуудай хани барисаан тухай туужалагдана.

— Мүнөө үедэ уран бүтээл зохёолгодо хабаатай хүн бүхэн өөрынгөө харюусалгые мэдэрэн, тодорхой зорилгонуудые бэелүүлхэ уялгатай. Тэрэнь юуб гэхэдэ, ороной социально-экономическа хүгжэлтые эрид хурдадхалга болоно,— гээд мэдээжэ кинорежиссер Станислав Ростоцкий ТАСС-ай корреспондентдэ хөөрэһэн байна.

...Совет хүнэй ажал хүдэлмэри, тэрэнэй сэдьхэлэй баялигуудые зураглаһан уран һайханай, баримтата олохон фильмүүд фестивалиин үедэ харуулагдахаар хүлеэгдэнэ. Фестивалиин түрүүшын үдэр «Мосфильм» киностудида найруулагдан табигдаһан ехэ хурса удхатай «Одиночное плавание» гэжэ уран һайханай фильм харуулагдаа. Совет морягуудай баатаршалгада зорюулагдаһан энэ фильмын геройнууд амин голоо хайрлангүй ЦРУ-гай харата хэрэгүүдые, аюулта һанаашалгануудые буруу һүргэнэ. Тиихэдэ «Свидание на млечном пути» (Рижскэ киностуди), «Каракумский репортаж» («Туркменфильм») гэһэн фильмүүд харуулагдажа эхилээ.

(ТАСС).

* * *

Энэл Бүхэсоюзна XIX кинофестивалиин жюрин анхаралда манай нютагай хүбүүн, Буряадай АССР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша Барас Халзановай Свердловско студида буулгаһан «Горький можжевельник» («Арсын агтай хангал») гэжэ фильм дурадхагдаха юм гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Республикымнай ажалшад энэ фильм тухай дуулаһан, зариманиинь хараһаншье байха. Дайнай хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ ара тылдэ байһан буряад тосхоной ажабайдал, хүнүүдэй хуби заяан тухай тус фильм домоглоно. Юрэдөө, Барас Халзановаймнай «Арсын агтай хангал» бараг һайн сэгнэлтэдэ хүртэг лэ гэжэ юрөөхэ дуран хүрэнэ.

Манай корр.

«ОБЪЕКТИВТЭ — БУРЯАД ОРОН»

Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой Соёлой ба техникын ордонгой дэргэдэхи киностудида «Объектив соо — Буряад орон» гэһэн конкурс-харалга үнгэргэгдэбэ. 25 киноленто сооһоо «На вечную стоянку» гэһэн фильм түрүүшын шанда хүртэбэ. Тэрэниие ЛВРЗ-гэй киностудиин (хүтэлбэрилэгшэнь Г. Е. Токмаков) буулгаһан байха юм. Хоёрдохи шанда северобайкальскынхидай (хүтэлбэрилэгшэнь И. Редикальцева) буулгаһан «Путь к золотому звену» гэһэн фильм хүртөө. ЛВРЗ-гэй киностудиинхидай буулгаһан «Мы мечтою о мире живем», бусадшье фильмүүд жюрин үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн байна.

Конкурсдо хабаадагшад ЛВРЗ-гэй киностудиинхидай хүдэлмэрөөр һонирхоо, дүй дүршэлөө халан абалсаа. Нүхэдэйнгөө байра байдалаар, оньһон аппаратураар эндэ ерэгшэдэй һонирхоһониинь ойлгосотой. Эндэ үгтэһэн зурагууд дээрэ ЛВРЗ-гэй кино буулгаха дуратайшуулай студиин гэшүүдые, тэдэнэй буулгаһан фильмүүдһээ кадрнуудые харанат. «Строители» гэһэн фильмһээ кадр буулгажа абаабди. (Түрүүшын зураг). Шулуушад Н. Синицын А. Черненко хоёрой забһарлалгын үедэ хөөрэлдэжэ байһые киностудиинхид адаглажа буулгаһан байна. Нүгөөдэнь (хоёрдохи зураг) — «В окрестностях Улан-Удэ» гэһэн фильмһээ абтаа.

Ф. СОРОКИН,
Авторай фото.

Город. шиидхэгдэхэ асуудалнууд

МОСКВА 2000 ОНОЙ ЭХИНДЭ

Мүнөөнэй асари томо хото городууд хори-гушан жэлэй саана ямарнууд болоһон байхаб? Зүгөөр энээхэн болзор соо тэдэнэй олонхиин хүгжэлтэ тухай уридшалан хэлэхын аргагүй.

Юһэ шахуу миллион улад зонтой Москвае онсолон харая. Хоёр мянгадахи оной эхиндэ манай Эхэ ороной ниислэлэй ямар болоһон байхые совет архитекторнууд, проект зохёогшод һайн мэдэнэ. 2 010 оной хараатайгаар, ниислэлэй хүгжэлтын шэнэ (тоогоороо гурбадахи) генеральна түсэбэй технико-экономическа баримтанууд мүнөөнһөө зохёогдожо баталагданхай. Город баригшадай туһаламжатайгаар холын бэшэ ерээдүйн Москва соогуур багахан аяншалга хэхые дурадханаб.

Түрүүшээр харабал, энэ городой гол дунда дары ойлгомоор хубилалтанууд болоогүй шэнги байха. Урда сагай байшан гэрнүүдэй, һүмэнүүдэй нюур таланууд шэнэлэгдэжэ дүүрэһэн, һүүлшын сагай шанаргүйхэн барилгануудай һууриda шэнэ сэсэрлигүүд бии болоһон байхал. Хотын дунда байрлаһан багахан эмхи зургаанууд, фабриканууд түсгаар томилогдоһон административна ба промышленна зононуудта нүүлгэгдэһэн, сүлөөрһэн гэрнүүдтэнь, һуури буусануудтань кафенууд (мүнөөшье городто эдээгээр дуталдана), музейнүүд, магазинууд бии болоһон байха. Улаан талмайда дүтэшэг, хоёр зуун жэлэй түүхэтэй байшан соо, Москвагай томо универмагуудай нэгэн — Гостиный двор байрлаха юм.

Городой автопаркын хоёр дахин ехэ болоошье һаа, ябагашуул центр соогуур бүри сүлөөтэйгөөр ябадаг болохо. Яахадааб гэхэдэ, зарим гудамжануудаар имагтал ябагашуул ябадаг болохо (үнөөхи Арбат гэжэ гайхамшаг гудамжа хамагһаа түрүүн тиимэ болгогдобо ха юм). Тиихэдэ городой гол соогуур гарадаг харгыгаар ябаһан автомобильнууд газар доогуур ябадалтай болохо. Город соогуур һэтэ гарадаг харгынуудые Садово кольцо, мүн дахинаа хэгдэжэ байһан 35 километр утатай хотируу автострада (тэрэ таба-долоон километр холуур Кремлиие тойрон гараха) даашадаа абаха юм.

60-аад онуудта табан дабхартайгаар баригдаһан гэрнүүдтэй, мүнөө шэнжэгүйхэнөөр харагдадаг болоһон дунда зоно гэдэгнай ондоо түхэлтэй болгогдохо. Тусхай проектээр баригдаһан үндэр хашалта-гэрнүүд, бага архитектурын барилганууд эдэ районуудые һайхан шэнжэтэй болгохо юм. Эдэ табан дабхартай гэрнүүдтэхи багтаамжа багатай квартиранууд шэнэ эрилтын ёһоор һэльбэн заһагдаха, үгы болгогдохо.

XXI зуунай эхиндэхи байрын гэрнүүд түшаа табигдаха шэнэ эрилтэнүүд ямар байхаб? Таһалгануудайнь тоо «гэр бүлын гэшүүдэй тоо дээрэ үшөө нэгые нэмэхэ» гэһэн формулын тэнсүүритэй байха болоно. Тиихэдэ квартира соохи байрын зоные алишье тээшэнь хубилгахада болохо — хэрэгтэй болоо һаань, таһалгануудай тооe олошоруулхадашье болохо. Бүхы квартиранууд соо заатагүй кабельна телевидени, кондиционернууд, зариманднь видеофонууд табигдаха; харгы тээшэ хараһан гэрнүүдтэ шэмээ болюулха аргатай байхаар хараалагдана.

Хорин табан жэлэй туршада Москвагай засаг захиргаанай мужаа болоод байһан кольцевой автострадаһаа алас гарагтар городой барилганууд бүри наяад оной эсэстэ бодхогдохо юм. Хотын түбһөө 35—40 модоной холодо оршоһон шэнэ районуудай улад зондо гүйсэд дүүрэн ажабайдалай эрхэ нүхэсэл байгуулжа болохо гү? Городой байгууламжые хубилгабал, болохо гээд проект зохёогшод тоолоно.

Москва гурбан хубида хубаарха юм (баруун, зүүн ба баруун-урда). Түд бүридөө гурбан миллион хүн зонтой, ажабайдалай хамаг шухала эрхэ нүхэсэлнүүдээр хангагдаһан, гүйсэд бэеэ даaһан байдалтай гурбан ондоо городууд болохо. Эдэ гурбан хубинууд түсэбөөр хараалагдаһан арбан зургаан зононуудые (найманиинь — Москвагай хуушанай районуудта, үшөө найманиинь — кольцевой харгыһаа газаа тээ) өөһэдтөө багтаан абаха болоно. Зоно бүхэниинь магазинуудтай, парк, стадион, кинотеатрнуудтай, концертнэ залнуудтай, хүнэй һуудал байдал хангамжын предприятинуудтай, засаг зургаанай эмхинүүдтэй болоһон өөр өөрын центртэй байха юм.

Городой эгээл холын кварталһаа ойрын түб хүрэтэр ниитын транспортаар хорин минутаһаа дээшэ бэшэ саг соо ябажа хүрэдэг болохо юм. Байражаһан район бүхэндэ дүтэ өөр өөрын промышленна зоно бии болохо (олохон газарнуудта мүнөөшье бии болонхой). Тиигэжэ пассажирнуудые иишэ тиишэнь зөөлтэгүй болохо, москвагайхидай сүлөөтэй сагынь бүришье туһатайгаар хэрэглэгдэдэг байха.

Гэхэ зуура эдэ бүхы хэмжээнүүдэй абтаашье һаа, городой транспорт хүгжөөлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдаха. Урдынхидал мэтэ метрополитен үлэмжэ дээгүүр сэгнэгдэһэн зандаа байха. Тэрэнэй зам харгы гурбанай нэгэ хубяар утадхагдажа, 300—320 километртэ хүргэгдэхэ юм. Тиибэшье мүнөөнэй хэмдэ байһан метро алас холодо пассажирнуудые түргөөр зөөхэ зорилгоёо шиидхэжэ шадахагүй.

Анха түрүүшын метрополитенэй хажууда түргэн ябадалтай метрополитен бии болгогдохо юм. Экспрессүүд час соо 100—120 километр түргөөр ябадаг болохо, станцинуудай хоорондохи зай хоёр-гурба дахин ехэ болохо. Шэнэ зуунай эхеэр, түд бүридөө 60 километр утатай, город соогуур центрыень дайрангүйгөөр һэтэ гараха, хоёр экспресс-харгы бии болгогдохо. Саашадаа «Метрополитен-2» гэээшэ дүрбэн хордово, нэгэ Кольцевой харгынуудһаа бүридэхэ юм.

Проект зохёогшод городой транспортын бүридэл соо газар дээгүүр ябадалтай электропоезднүүдые ехээр сэгнэнэ. Тиимэ транспорт Москваһаа гараһан түмэр замай арба нэгэн һалаануудаар ябадаг болохо. Электричка ябадалаараа метрополитенһээ удааншье һаа, үлэмжэ олоор хүнүүдые зөөхэ шадалтай байха.

Трамвай гээшэ хото городой байгууламжа зохёогшодой анхарал дахинаа татаба. Тэрэ ха- [illegible]

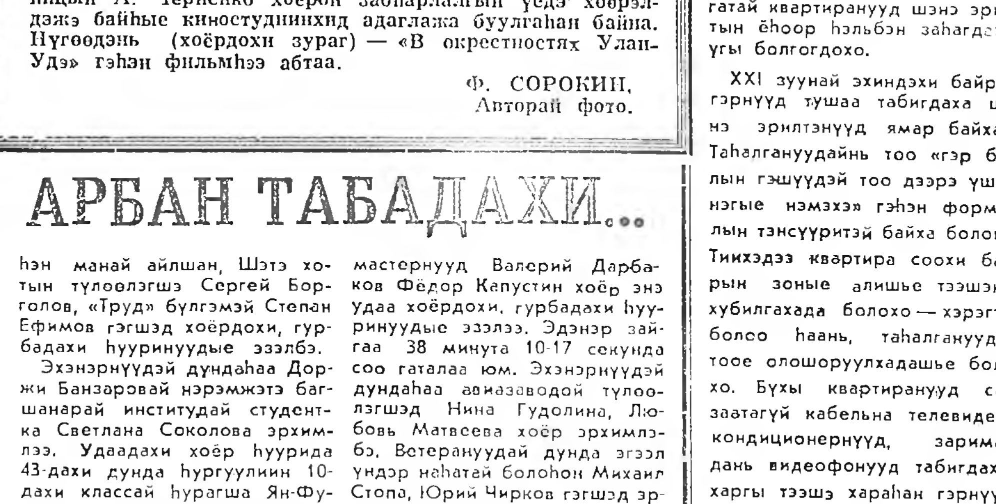

ДУУН БОЛООД ЗЭДЭЛНЭ

Анна Ахматова, Марина Цветаева, Николай Рубцов, Булат Окуджава... Хэн, юрэдөө, эдэ нэрэнүүдые мэдэхэгүйб! Эдэнэй шүлэгүүдые уншаагүй, сэдьхэлдээ шэбшээгүй хүнүүд тон үсөөн ёһотой. Удхаар гүнзэгы, уянгата эдэ шүлэгүүдээр бэшэгдэһэн дуунуудые шагнахада, бүришье һайхан байдагынь мэдээжэ. Тиимэ арга хотымнай харагшадта Москвагай айлшад — композитор Игорь Егиков дуушан Ирина Воронцова хоёр һаяхан бэлэглэһэн байна.

Эрхим поэдүүдэй шүлэгүүд дээрэ И. Егиковой найруулһан дуунуудые «Сочи-82» гэһэн дуушадай бүхэсоюзна конкурсын дипломант Ирина Воронцова уран гоёор гүйсэдхэнэ. Тэдэнэй «Двое и песня» гэжэ нэрлэгдэһэн программа үдхаар гүнзэгы, һонирхолтой байба гэжэ хотымнай ажалшадай сэгнэһэниинь урматай.

Манай корр.

СПОРТ

ЭДИРШҮҮЛЭЙ ДУНДАҺАА

Якутск хотодо эдиршүүлэй дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар физкультура болон спортын городской комитедэй түрүү һуури эзэлхын түлөө нээмэл мүрысөөн болобо. Мүрысөөндэ Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй хото городуудай арбан нэгэн команда хабаадалсаа.

Буряадай АССР-эй командын гэшүүд эндэ һайн бэлэдхэлтэй байһанаа харуулба. 48 килограммай шэгнүүртэ барилдаһан Чингис Цыремпилов бултаниие хаяжа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Мүн энэ шэгнүүртэ барилдаһан хоёрдохи интернат һургуулиин юһэдэхи классай һурагша Александр Бельков хоёрдохи һуури эзэлээ. Тус һургуулиин нүгөөдэ һурагша Александр Шантагаров 52 килограммай шэгнүүртэ барилдахадаа, гурбадахи һууриda гараһан байна.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студент Солбон Гармаев 65 килограммай барилдаашад сооһоо шалгаржа, түрүү һуури эзэлбэ. Тус институдай нүгөөдэ студент Валерий Шагжитаров хоёрдохи һуури эзэлээ. Тэрэ 60 килограммай шэгнүүртэ барилдаһан байгаа.

М. ТАПХАРОВ.

АРБАН ТАБАДАХИ...

Республикымнай ниислэл Улаан-Үдэ хотын үйлсэнүүдээр суббото, амаралтын үдэрнүүдтэ һонирхолтой урилдаан, спортын байшан, клубуудта спортын бусад зүйлнүүдээр мүрысөөнүүд таһалгаряагүй үнгэргэгдэжэ байдаг болоо.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 116 жэлэй ойдо зорюулагдаһан «Спартак» бүлгэмэйхидэй заншалта урилдаан Куйбышевай нэрэмжэтэ үйлсын нэгэ захаһаа Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай Соёлой ордон хүрэтэр үнгэргэгдөө юм.

Дохёогой үгтэхэдэ, дүн хамта гурбан зуунһаа дээшэ хүнгэн атледүүд урилдаанда табигдажа, Куйбышевай нэрэмжэтэ үйлсөөр урагшаа шуумайлдан дабшаба. Урилдаанай эхилһээр арбаад минутын үнгэрөөшьегүй байхада, Терешковагай нэрэмжэтэ үйлсэдэ эрхимлэгшэд тодоржо эхилбэ. Тэдэнэй дунда спортын мастерта кандидадууд Григорий Черных, Анатолий Ерматов, Степан Ефимов, Аркадий Белоусов болон бусад хойно хойноһоо һубарилданхай. Эдэнэрһээ нэгэ бага гээгдэнхэй СССР-эй спортын мастернууд Андрей Бурлаков, Валерий Дарбаков, Фёдор Капустин гэгшэд хоёрдохи бүлэг болонхой гүйлдэбэ.

Мяха-консервын комбинадай Соёлой ордоной дэргэдэ табигдаһан хүшөөгэй захада эдэнэр урилдаагаа түгэсхэхэ байгаа. Бусадһаа түрүүлэн «Буревестник» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Г. Черных урилдаагаа дүүргэбэ. Тэрэ 12 километрэй зайе 35 минута 52 секунда соо гаталһан байба. Эрхимлэгшэһээ 17 секундаар хожомдожо ерэһэн манай айлшан, Шэтэ хотын түлөөлэгшэ Сергей Борголов, «Труд» бүлгэмэй Степан Ефимов гэгшэд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлбэ.

Эхэнэрнүүдэй дундаһаа Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студентка Светлана Соколова эрхимлээ. Удаадахи хоёр һуурида 43-дахи дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Ян-Фу-Цай, «Электромашина» заводой Надежда Шилова гэгшэд гараһан байба.

Спортын ветерануудай дундаһаа нарин сэмбын комбинадай түлөөлэгшэ, санаар СССР-эй спортын мастер Андрей Бурлаков эрхимлээ. Спортын мастернууд Валерий Дарбаков Фёдор Капустин хоёр энэ удаа хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ. Эдэнэр зайгаа 38 минута 10-17 секунда соо гаталаа юм. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа авиазаводой түлөөлэгшэд Нина Гудолина, Любовь Матвеева хоёр эрхимлэбэ. Ветерануудай дунда эгээл үндэр наһатай болоһон Михаил Стопа, Юрий Чирков гэгшэд эрхим урилдагшад байһанаа харуулаа.

Н. ИВАНОВ,
мүрысөөнэй судья.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): Михаил Нефедьев, Юрий Белов, Михаил Стопа.

В. ПЛУТТЫН фото.

ТОБШОХОНООР...

БОКС. Олимпиин наадануудай чемпион Валерий Попенченкын дурасхаалда зорюулагдаһан бүхэсоюзна мүрысөөн Магадан хотодо болобо.

Манай республикын түлөөлэгшэд — Буряадай багшанарай институдай студент, спортын мастерта кандидат Геннадий Балабанов 48 килограммай, «Трудовые резервы» бүлгэмһөө спортын мастерта кандидат Николай Дарижапов 51 килограммай шэгнүүрнүүдтэ гурбадахи һуури эзэлжэ, бронзо медальнуудаар шагнагдаһан байгаа.

* * *

Советскэ Союзай Герой М. И. Ралдугинай дурасхаалда зорюулагдажа, эдиршүүлэй дунда боксоор бүхэсоюзна мүрысөөн Донецк хотодо дүүрэбэ. Арһан бээлэйн 230 шадабаритад тэрээндэ хабаадаа. «Труд» бүлгэмэй областной соведэй эдир боксернууд манай республикын спортын нэрэ хүндые хамгаалһан байна.

Областной соведэй тренернүүд А. Демехиной, В. Шагдаровай һурган һоридог Олег Аверин, Валерий Бардахеев, Чингис Дамбаев, мүн Закаменск хотын 1-дэхи дунда һургуулиин 8-дахи классай һурагша Александр Путинский гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ илалта түйлаһан байха юм.

БАРИЛДААН. Советскэ Союзай Герой, инженернэ сэрэгүүдэй генерал-лейтенант Д. М. Карбышевай дурасхаалда зорюулагдажа, дүрэ буляалдалгын барилдаагаар бүхэсоюзна мүрысөөн Гродно хотодо боложо. Хэдэн союзна республикын 200 шахуу барилдаашад энэ заншалта мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа.

Буряадай АССР-эй спортсменүүд энэ ехэ нааданда хабаадахадаа, амжалта түйлаба. Буряадай багшанарай институдай студент спортын мастерта кандидат Алексей Мархаев 74 килограммай шэгнүүртэ барилдахадаа, бүхы уулзалгануудтаа илалта түйлажа, нэгэдэхи һуури эзэлээ. Тиигэжэ тэрэ СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэбэ. «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Владимир Пильчинов 52 килограммай шэгнүүртэ мүнгэн медаляар шагнагдажа, мүн лэ СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэв. Виктор Монсонов, Василий Баймеев гурбадахи һууринуудта гараба.

ҺУР ХАРБАЛГА. Ороной эрхим бэрхэ харбагшадай дунда үнгэргэгдэһэн бүхэсоюзна мүрысөөн Душанбе хотодо боложо дүүрэбэ. 100 гаран мэргэшүүл хабаадаһан байгаа. М-1 упражненеэр харбахадаа, спортын габьяата мастернууд З. Рустамова (Душанбе), М-Б. Дашицыренов (Шэтэ), тус тустаа 1314 болон 1308 очко тудажа, түрүү һуури эзэлбэ. Харин М-2 упражненеэр харбахадаа, Минскын мэргэшүүл М. Забугина, В. Опарин гэгшэд илалта түйлаһан байна.

«Динамо» бүлгэмэй Буряадай республиканска соведэй тренер, уласхоорондын классай спортын мастер Цыбикмит Бумбошкина манай командаһаа эгээл хёрхо мэргэнээр харбажа, эхэнэрнүүдэй дундаһаа наймадахи һуури эзэлбэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Хабарай тарилга — эршэтэ ажал» — түрүү бэшэг. «Фермэнүүд дээрэһээ мэдээсэнэ» — суглуулбари. «Үүсхэл дэмжэгдэбэ» — А. Богачеевэй статья. Эрдэмтэдэй уулзалга». «Эрдэм наукын аша үрые дээшэлүүлхэ» — В. Жигжитовэй статья. «Газетэнүүдэй бүлэдэ нэмэбэ» — И. Игумновай корреспонденци. «Шииг нойто барижа эхилээбди» — В. Бадмажаповай статья. Сошордомо дохёо. «Орхигдошоһон тарялан» — А. Воронинагай статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. Арадай хиналтын республиканска комитедтэ. «Хабарай тарилгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ» — И. Игумновай статья. Дүй дүр- [illegible]

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 — «Эб найрамдал ба залуушуул». 10.20 — «Бидэнэртэй хамта, бидэнэр шэнгеэр, бидэнэрһээ үлүүгээр хэ». 11.20 — Шэнэ һонин. (11.25 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ һонин. 15.50 — Баримтата фильмүүд. 16.30 — «Ород хэлэн». 17.00 — Шэнэ һонин (буряадаар). 17.15 — Буряад хэлэнэй хэшээл. 17.30 — «Талын галнууд» — тележурнал (буряадаар).

Москва. 18.05 — «Будьте готовы, ваше высочество!» — уран һайханай фильм.

Улаан-Үдэ. 19.15 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Арадай уран бэлигтэнэй бүхэсоюзна хоёрдохи фестиваль. Политическэ шэнжэлэгшэ Г. Пряхин дамжуулгые хүтэлхэ. 20.25 — «Белый ворон» — уран һайханай фильм. 22.00 — «Время». 22.35 — Литература, искусство болон архитектурын талаар 1986 оной Ленинскэ шангай лауреадууд. 23.50 — «Дуун-86». 00.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

13.10 — Кукрыникстанай зохёол бүтээлнүүд. 14.40 — И. С. Тургеневэй театр. 16.05 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.10 — Мультфильм. 16.20 — Баримтата фильм.

Москва. 17.00 — «Эрмитаж». 17.35 — [illegible]

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД
ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23. редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора 2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-6 4-36, 2-63-86, советского строительства и быта —2-69-58, культуры и школ —2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие —2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 33. Н-01419. Заказ № 97. Индекс 04809